

48. TORSTAINA 6. HUHTIKUUTA 2000

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 2 luvun 14 a §:n ja 45 luvun muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi	1347
Hallituksen esitys HE 17/1999 vp	
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 5/2000 vp	

Lähetekeskustelu

2) Laki tieliikennelain 42 §:n muuttamisesta	1347
Lakialoite LA 23/2000 vp (Katri Komi /kesk ym.)	
3) Laki rikoslain 28 luvun 7 §:n muuttamisesta	1352
Lakialoite LA 25/2000 vp (Pertti Hemmilä /kok ym.)	
4) Laki rikoslain 28 luvun muuttamisesta	1360
Lakialoite LA 26/2000 vp (Mauri Salo /kesk ym.)	
5) Laki rikoslain 28 luvun 7 §:n muuttamisesta	1360
Lakialoite LA 35/2000 vp (Raija Vahasalo /kok ym.)	
6) Laki Ilmailulaitoksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	1360
Lakialoite LA 37/2000 vp (Matti Vanhanen /kesk)	
7) Laki työterveyshuoltolain 2 §:n muuttamisesta	1360
Lakialoite LA 38/2000 vp (Matti Kangas /vas)	
8) Laki kansaneläkelain 20 §:n muuttamisesta	1364
Lakialoite LA 40/2000 vp (Tuija Nurmi /kok)	

- 9) Laki arvonlisäverolain muuttamisesta 1366
Lakialoite LA 42/2000 vp (Päivi Räsänen /skl)

Mietintöjen pöydällepano

- 10) Hallituksen esitys laiksi kuntalain muuttamisesta 1368
Hallituksen esitys HE 1/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 9/2000 vp
- 11) Hallituksen esitys laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta 1368
Hallituksen esitys HE 18/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 7/2000 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Ant-
tila.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa
oleviksi seuraavat edustajat:

Eero Akaan-Penttilä /kok
Janina Andersson /vihr
Maria Kaisa Aula /kesk
Kaarina Dromberg /kok
Mikko Elo /sd
Rainer Erlund /erl
Merikukka Forsius /vihr
Tuula Haatainen /sd
Satu Hassi /vihr
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Ville Itälä /kok
Liisa Jaakonsaari /sd
Gunnar Jansson /r
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Antti Kalliomäki /sd
Erkki Kanerva /sd
Seppo Kanerva /kok
Kari Kantalainen /kok
Tarja Kautto /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Juha Korkea-aho /kesk
Mikko Kuoppa /vas
Seppo Kääriäinen /kesk
Jaakko Laakso /vas

Seppo Lahtela /kesk
Henrik Lax /r
Leena Luhtanen /sd
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Outi Ojala /vas
Margareta Pietikäinen /r
Susanna Rahkonen /sd
Maija-Liisa Rask /sd
Ola Rosendahl /r
Suvi-Anne Siimes /vas
Anni Sinnemäki /vihr
Osmo Soininvaara /vihr
Katja Syvärinen /vas
Martti Tiuri /kok
Ulla-Maj Wideroos /r

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edus-
taja:

Ola Rosendahl /r

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt
seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnos-
ta sairauden vuoksi:

6.4. edustaja
Antti Kalliomäki /sd
6. ja 7.4. edustaja
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr

Poissaololuvat

Merkittään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

6.4. edustajat

Satu Hassi /vihr
Erkki Kanerva /sd
Kari Kantalainen /kok
Esko Kurvinen /kok
Seppo Lahtela /kesk
Ola Rosendahl /r

6. ja 7.4. edustajat

Liisa Jaakonsaari /sd
Henrik Lax /r
Margareta Pietikäinen /r
Ulla-Maj Wideroos /r

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 2 luvun 14 a §:n ja 45 luvun muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 17/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 5/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 1) asia.

2) Laki tieliikennelain 42 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 23/2000 vp (Katri Komi /kesk ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

Arvoisat kollegat! Pyydän hiljentymään. Täällä on aivan liian paljon hälinää. Ed. Komilla on nyt puheenvuoro.

Keskustelu:

¹ **Katri Komi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! "Pimeä polku ja kivinen tie / edelläni kulkee / enkeli / kumisaappaat jalassa." Tämä katkelma Aino Suhkan runosta tavoittaa sen, mitä minä ja yli sata muuta kansanedustajaa aloitteellamme ajamme. Jos jalankulkijalla pimeällä tiellä ei ole heijastinta, hänen turvanaan on vain edellään kulkeva enkeli kumisaappaissa. Kumisaappaisahan on yleensä heijastin varressa.

Arvoisa rouva puhemies! Liikenneturvallisuus puhuttaa aina. Suomi on pitkien etäisyyksien maa, jossa liikenne on tärkeää. Suurin osa maastamme on taajamien ulkopuolista aluetta, ja mitä kauemmas kaupungeista mennään, sitä tärkeämmäksi yksityisautoilu tulee. Suomi on myös vaikeiden liikenneolojen maa. Täällä on talvisin pimeää, jäistä, lumista, loskaista, näkyvyydet ovat usein maantiellä varsin heikkoja. Monille liikenteen riskitekijöille voidaan sentään tehdä jotain. Teiden valaisu, liikennevalot, nopeusrajoitukset, varoitusmerkit ja kulkuväylien hiekotus vaikuttavat oleellisesti kaikkien tiellä liikkuvien turvallisuuteen.

Ed. Erlundin edustajantoimen pysyvyys

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että edustajille on jaettu ed. Enestamin perustuslain 28 §:n 4 momentin perusteella tekemä ehdotus, joka koskee ed. Erlundin edustajantoimen pysyvyyttä.

Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran toimintakertomus vuodelta 1999

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että Suomen itsenäisyyden juhlarahaston hallinto-neuvoston kirjelmän ohella viime helmikuun 29 päivältä on eduskunnalle saapunut Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain 9 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettu kertomus rahaston toiminnasta vuodelta 1999 (K 1/2000 vp). Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kun kauhistellaan liikennekuolemien määrää, unohtuu monesti, että ilman nykyistä tieliikennelain pakottavaa lainsäädäntöä olisi sekä liikenne- loukkaantumisia että -kuolemia huomattavasti enemmän. Pakottavan lainsäädännön avulla liikenteestä tehdään mahdollisimman turvallista kaikille liikkujille. On kuitenkin monia liikenneturvallisuuteen vaikuttavia asioita, joille voidaan tehdä varsin vähän aiheuttamatta valtaisia kustannuksia. Pimeys on tästä hyvä esimerkki. Valaistuilla taajama-alueilla pimeä vuodenaika ei aiheuta saman kaltaista olosuhteiden muutosta kuin taajamien ulkopuolella, jossa auton omat etuvalot on se valaistus, jonka valossa autonkuljettaja havainnoi ympäristöään. On selvää, että ... (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Nyt, arvoisat edustajat, viimeisen kerran totean, että nyt pitää olla hiljaa! Täällä ei todella kuule puhetta. Käykää, hyvät ystävät, keskustelut salin ulkopuolella!

Puhuja: Kiitos, rouva puhemies! On selvää, että teiden valaisulla voidaan parantaa tieliikenteen turvallisuutta, mutta se ei ole mitenkään realistista ajatellen kaikkien Suomen teiden valaisemista.

Arvoisa rouva puhemies! Huolenani ovat siis taajamien ulkopuolella valtateiden ja maanteiden varsilla liikkuvat jalankulkijat ja pyöräilijät. Jokainen valaisemattomalla tiellä, pimeällä tai huonoissa sääolosuhteissa liikkunut tietää, miten huonosti tien reunaa kulkeva jalankulkija näkyy. Tähän vaaratekijään on kuitenkin olemassa helpokäyttöinen ja halpa ratkaisu, nimittäin heijastin. Heijastinten turvallisuutta edistävästä vaikutuksesta on muun muassa Liikenneturvalla kiistatonta tutkimustietoa, ja tieliikennelaissa on nykyisellään suositus pimeällä tiellä liikkuvien jalankulkijoiden heijastimen käytöstä.

Liikenneturvan mukaan kevyen liikenteen onnettomuusriski on pimeällä vähintään kaksi kertaa niin suuri kuin valoisana aikana. Heijastimen käyttö parantaa jalankulkijan havaittavuutta huomattavasti. Kaukovaloilla ajava autoilija näkee pimeällä tiellä ilman heijastinta kulkevan jalankulkijan, vaateetuksesta riippuen, ehkä vain 200 metrin etäisyydeltä, mutta heijastinta käyttävän hän huomaa jopa 700 metrin päästä. Kohtaamistilanteissa lähivaloilla ajavan autoilijan tilanne on huomattavasti heikompi, sillä hän huomaa ilman heijastinta kulkevan henkilön vasta noin 40

metrin päästä. Heijastimen kanssa jalankulkija näkyy lähivaloillakin ajavalle kuljettajalle 100–200 metrin etäisyydeltä.

Heijastimen käyttö valaisemattomassa ympäristössä on kuitenkin vähenemässä. Vuonna 98 enää 40 prosenttia jalankulkijoista käytti heijastinta. Liikennevakuutuskeskuksen vuoden 97 tilasto jalankulkijoiden kuolemista kertoo karua kieltä heijastinten turvallisuusvaikutuksista. Liikenneonnettomuudessa pimeällä tai hämärässä surmansa saaneista 25 jalankulkijasta vain yhdellä on ollut heijastin, mutta sekin oli silminnäkijän mukaan heikosti havaittavissa.

Pitää aina myös muistaa, että virallisiin tilastoihin asti pääsevät vain vakavat, poliisin tietoon tulleet vahinko- ja onnettomuustapaukset. Tilastojen ulkopuolelle jäävät kaikki ne läheltä piti -tilanteet, ne vähäiset vahingot ja kolhaisut, tilanteet, joissa ei sattuman kautta tapahtunutkaan onnettomuutta ja joista sovitaan paikan päällä.

Autoilijoiden liikennekäyttäytymisessä on myös esiintynyt huolestuttavia piirteitä viime vuosina ja huono kehitys näyttää jatkuvan. Muutoksia huonoon suuntaan esiintyy nimenomaan selkeästi liikennekuolemiin vaikuttavissa ajonopeuksissa. Autojen keskinopeudet ovat nousseet sekä 80 kilometrin että 100 kilometrin tuntinopeuden rajoitusalueilla, ja yli 10 kilometrillä tunnissa rajoituksen ylittäneiden osuus kasvoi samaten molemmilla rajoitusalueilla. Tuntuukin siltä, että parempina ja turvallisempina markkinoidut autot luovat kuljettajalle turvallisuudesta harhakuvan, joka ikävä kyllä ei ainakaan paranna pimeässä tienpientareella kulkevan jalankulkijan asemaa.

Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnalle jättämäni lakialoite ei muuta tieliikennelain muotoa tuomalla sinne mitään uutta elementtiä, vaan pyrkii korjaamaan mielestäni selvän puutteen. Esi-tän lakialoitteessa 102 kansanedustajatoverin rinnalla, että pimeillä teillä liikkuvien pitää lain mukaan käyttää heijastinta. Tällä hetkellä asiasta on vain suositus. Kyseessä oleva tieliikennelain 42 § kuuluu nyt kokonaisuudessaan näin: "Jalankulkijan, joka pimeän aikana liikkuu valaisemattomalla tiellä muualla kuin jalkakäytävällä tai pyörätiellä, on yleensä käytettävä asianmukaista heijastinta." Nykyisellään lainkohta on siten sanamuodoltaan epäselvä, ja sen luettuaan jää ihmettelemään, onkohan se nyt pakollista vai ei. Tämän muutoksen myötä asia on selvä: Heijastinta tulee käyttää.

On huomattava, että kuljettajien mahdollisuudet huomata jalankulkijoita ovat nekin rajalliset, ja onhan ihmisellä itselläänkin vastuuta omasta turvallisuudestaan ja tässä tapauksessa hyvä mahdollisuus parantaa sitä.

Heijastinten hintakaan ei rajoita niiden käyttöä japiiriä, sillä ruokakaupassa myytävien heijastinten keskihinta on 10–20 markkaa. Voisi optimistisesti ajatella, että ainakin vapaa-ajan vaatteen valmistajat huomioisivat tämän lainmuutoksen ja lisäisivät esimerkiksi heijastinraitoja vaatteisiin jo valmiiksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä lainmuutoksella ei pyritä valvonnan tai sakottamisen huijaamiseen, vaikka asia tieliikennelain piiriin kuuluvana onkin rikesakotuksen alaista. Lainmuutoksen tarkoituksena on parantaa liikenneturvallisuutta jalankulkijoiden osalta. Jalankulkijoilla on kaikkein huonoimmat mahdollisuudet vaikuttaa omaan asemaansa ja suojautua autojen väistämättä aiheuttamalta vaaralta.

Vaikka poliisi saa tälläkin hetkellä jakaa rikesakkoja äkkiseltään ehkä melko mitättömiltä tuntuvista asioista, esimerkiksi punaista päin kävelemisestä suojatiellä, roskaamisesta jne., saa poliisi kuitenkin tällaisissa tapauksissa aina soveltaa tilannekohtaista harkintaa. Minkäänlaista virkavaltaterrorismia ei ole asian tiimoilta odotettavissa.

Arvoisa rouva puhemies! Myös kasvatuksellisesti — niin kotona, päiväkodeissa kuin kouluissakin — lakialoitteen läpimeno toisi vahvistusta heijastinten käyttöön luonnollisena asiana, aivan kuten autoilija suojaa itseään turvavyöllä tai pyöräilijä käyttämällä valoa ja kissansilmää pyörässään.

2 Esa Lahtela /sd: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Komin tekemä aloite on hyvä. Siksi kuulun siihen 103 edustajatoverin joukkoon, joka on tämän allekirjoittanut.

Jos tätä kysymystä miettii autoilijan näkökulmasta, monta kertaa on tullut eteen semmoinen tilanne, että eteen ilmestyy yllättäen ihminen, jolla ei ole heijastinta, ja siinä vaiheessa on sydän monta kertaa tykittänyt tiukkaan säikähdykseen asti. Ei ole vahinkoa onneksi vielä koskaan sattunut. Heijastin on halvin henkivakuutus, mitä voi olla, ja kaiken lisäksi paras siinä tilanteessa, kun lähdetään pimeään kävelemään.

Eduskunnassa on tehty monia aloitteita turvallisuusnäkökohtiin liittyen, mutta ilmeisesti hei-

jastimesta ei ole kukaan tehnyt. Aikaisemmin kypäräpakosta polkupyörässä ajettaessa on tehty lukemattomia aloitteita. Tämä on uutta, ja minusta tämä on hyvä sinällään, koska tällä todennäköisesti tullaan säästämään hyvin paljon kansanterveyshyönteiden kustannuksia ja tietysti henkistä hätää ja kärsimystä.

Sen verran toivoisi lisää tässä, sitä ei tarvitse ihan lakiin kirjata, mutta itsekin, kun koiraa ulkoilutan, olen pitänyt koiran kaulapannassa heijastinta. Toivoisin, että myös tämän tyyppinen otettaisiin huomioon, koska aina näkyy paremmin ja koiraa on vielä vilkkaampi välkehtimään, kun heijastin on kaulapannassa.

3 Eero Lämsä /kesk: Arvoisa puhemies! Olen myös allekirjoittanut ed. Komin lakialoitteen heijastimen käyttöpakosta. Minusta se on ihan aiheellinen ottaa tällä tasolla esille. Heijastimen käyttövalistusta on jo tehty vuosia ja vuosikymmeniä. Kuitenkin tilastot osoittavat, että on vielä paljon jalankulkijoita, jotka eivät kuitenkaan heijastinta käytä.

Taustaksi tähän voin tuoda sen, että turvavyön osalta oli aikoinaan suositus ja sen jälkeen käyttöpakko. Siinä tuli myös esille se, voidaanko tällaista pakkoa käyttää ja onko se sinällään hyvä asia. Kuitenkin sitten onnettomuustilastoista voidaan lukea, että turvavyön käyttöpakko on monessakin onnettomuudessa pelastanut autoilijan hengen. Kyllä tien päällä todella näkee vielä paljon henkilöitä, jotka eivät heijastinta käytä. Siinä mielessä heijastimen käyttöpakko on ihan paikallaan. Totta kai tässä tulee ongelmaksi valvonta ja valvontaan liittyvät rangaistukset, minkä tasoisia ne ovat, mutta uskoisin, että heijastimen käyttöpakkoon totutaan ja se hyväksytään.

Toivon, että tämä lakialoite etenee valiokuntakäsittelyssä ja johtaisi heijastimen käyttöpakkoon.

4 Pentti Tiisanen /vas: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite, jonka ansiokkaalla tavalla ed. Komi on tehnyt ja kerännyt todella hyvän joukon nimiä, on esimerkki positiivisesta kansanedustajatoiminnasta. Lakialoitteen sisältö on jo useampaan kertaan todettu aiheelliseksi. Itsekin tämän olen jo sitä esitellessä todennut. Mutta samalla haluaisin tuoda sen esiin, että kun valiokunta toivon mukaan tämän asianmukaisesti käsittelee, samalla myös välittyisi tieto tästä liikenneministeriöön, joka omalta puoleltaan edesaut-

taisi tämän tyyppisen lainmuutoksen toteutumista.

5 Kari Rajamäki /sd: Rouva puhemies! Aloite on tärkeä liikenneturvallisuuteen liittyen, josta kovin vähän yleensä käydään keskustelua. Siksi siinä on runsaan sadan joukossa myös 22 sosiaalidemokraattia.

Minusta lähtökohta puuttua taajaman ulkopuolisen liikenteen turvallisuuteen on sinällään toki tärkeä, mutta meidän pitäisi laajentaa liikenneturvallisuuskeskustelua nimenomaan kokonaisuudessaan myös taajamiin, koska taajamissa tapahtuvat vakavat liikenneonnettomuudet ovat olleet erityisesti kasvussa viime vuosina poiketen muutoin myönteisestä kehityksestä. Siellä on nimenomaan vanhusten ja lasten osalta ollut kuolemantapauksia ja vakavia loukkaantumisia kasvavassa määrin viime vuosina. Nythän pohditaan ja on pohdittava muitakin toimenpiteitä kuin heijastinta myös taajamissa tai niiden ulkopuolella. Taajamissa erityisesti tietysti nopeudet ovat yksi kysymys. Liikennejärjestelyt täytyy tehdä niin, että hidasteet otetaan huomioon. On pohdittu jopa kameravalvontasysteemiä liikennevalojen noudattamisen suhteen ynnä muuta. Kun tässä perusteluissa mainitaan, että jalankulkijat kävelevät päin punaista, niin kyllä taipumus ajaa päin punaista tunnetaan autoilijoidenkin puolella. Eli siis liikenneturvallisuus täytyy ottaa voimakkaammin esille.

Myöskin kevyen liikenteen väylien osalta tässä maassa muun muassa raskaan liikenteen käyttämien ajoteiden ja -reittien osalta on luvattoman huonossa kunnossa myöskin jalankulkijoiden kevyen liikenteen turvallisuus. Monissa taajamissa ovat muun muassa sataman ja teollisuuden käyttämällä raskaan liikenteen osuuksilla koululapset yksinään ilman kevyen liikenteen väyliä. Tämä on hyvin vakava asia. Tästä johtuen valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston esityksestä lisättiin 70 miljoonaa markkaa tämän vuoden talousarvioon hallitusryhmien neuvotteluilla ja kohdistettiin nimenomaan eritasoliittymien ja liikenneturvallisuutta parantavien kohteiden aikaansaamiseen.

6 Kari Myllyniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Tästä aiheesta on puhuttu jo kymmeniä vuosia, ja aika lailla lopputulos on ollut turha siinä mielessä, että heijastimien käyttö on suorastaan vain

vähentynyt vuosien aikana ja varsinkin kymmenen viime vuoden aikana hyvin merkittävästi.

Poliisi tietysti seuraa, jos ei heijastinta käytetä, ja pitää ratsiaa. Vaikka poliisilla onkin harkintaoikeus olla rikesakkoa joka aiheesta tyrkyttämässä, ehkä voisi olla asianmukaisessa tieliikennelain pykälässä maininta, että siitä voidaan rangaista, ettei ihan heti ensimmäisien vuosien aikana lähdetä siitä liikkeelle, että näistä kuitenkin välttämättä aina sakotetaan. Ehkä riittää maininta, kun asianomainen pykälä hyväksytään, valiokunnan perusteluissa, että tarkoitus ei ole suinkaan todellakaan heti ensimmäisinä aikoina rikesakkoja käyttää kovin ahkerasti juuri tämän asian kohdalla. Mutta kun se olisi pakollinen, se jo pelkästään auttaisi, suomalaiset ovat kuitenkin niin kuuliaista kansaa, että he tietävät, että näin pitää menetellä. Kun jotakin on laissa sanottu, yleensä suomalaiset niin pyrkivät myös tekemään, vaikka rangaistusuhkaa ei olisikaan.

7 Timo Ihmäki /kok: Arvoisa puhemies! Liikenneonnettomuuksissa kuoli vuonna 1973 runsaasti yli 1 200 suomalaista. Vuonna 1999 liikennekuolema kohdistui ainoastaan 400 suomalaiseen. Loukkaantumisia ja vammautumisia on tapahtunut samassa suhteessa. Näin on, vaikka autojen määrä on kasvanut moninkertaiseksi. Siis liikenneturvallisuus on Suomessa parantunut 25 vuodessa tuntuvasti.

Syy tähän on, että meillä on paremmat liikennevälineet, paremmat tiet, paremmat pyörätiet, paremmat jalankulkuväylät. Meillä on kypäräpakko ja turvavyöt. Nämä asiat on saatu aikaan lainsäädännöllisillä toimenpiteillä. Nyt ed. Komi esittää heijastinpakkoa, ja kaikkiaan tietävät hyvin, kuinka vaikea on nähdä syksyn pimeällä henkilöitä ja varsinkin lapsia. Tämä aloite on hyvä, koska tässä erittäin halvalla keinolla parannetaan liikenneturvallisuutta roppakaupalla.

8 Matti Kangas /vas: Arvoisa rouva puhemies! Liikenneturvallisuudesta ei koskaan puhuta liikaa eikä siitä tehdä liikaa aloitteita, joten lakialoite heijastimien käytön pakollisuudesta on mielestäni kannatettava asia ja olen yksi allekirjoittajista.

Ed. Komi esitti, että vaatetusteollisuus voisi neuloa vaatteisiin heijastimia. Se on ihan tärkeä asia. Näin heijastimet seuraavat mukana eikä jää muistin varaan, otinko heijastimen mukaan vai en. Tietenkin asennekasvatuksesta kouluissa ja

kodeissa, sieltä sen täytyy lähteä, että ihmiset käyttäisivät heijastinta.

⁹ **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Liikenneturvallisuus on varmasti asia, johon jatkuvasti pitää kiinnittää huomiota. Mielestäni on tarpeen tehdä, jos niin arvioidaan, myös lainsäädäntöön muutoksia. Tämän lakialoitteen perusteet ovat varmaan olemassa. Tämä on erittäin tärkeä asia, mutta yhtä lailla tärkeää on tiedottaa ja antaa valistusta. Mielestäni kotien, päiväkotien ja koulujen tehtävä on tässä asiassa — ja yleensäkin liikenneturvallisuusasioissa — olla jatkuvasti antamassa valistusta.

Kysymys liittyy myös nopeusrajoituksiin ja yleiseen liikenneturvallisuuteen. Nyt on entistä enemmän vaihtuvia nopeusrajoituksia. Voisi olla, että tähänkin kannattaisi kiinnittää myös jatkossa huomiota. Jos tie on tyhjä ja rajoitus hyvin alhainen, sen noudattaminen höltyy. Siitä syystä rajoitukset, jotka liittyvät muun muassa koulu- ja liikenteen tiellä liikkumiseen, pitäisi ajoittaa niin, että todella ne ovat tarpeellisia, ja silloin rajoituksia myös noudatetaan.

Mitä sitten tulee vaate- tai saapasheijastimiin, ne ovat mielestäni erittäin kannatettavia. Ed. Komihan otti saappaat hyvin esiin jo omassa puheenvuorossaan.

¹⁰ **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Niin ed. Komi kuin monet muut ovat perustelleet erinomaisesti tätä lakialoitetta. Me kaikki tiedämme, että heijastin on halpa henkivakuutus. Se todella ratkaisevasti parantaa näkyvyyttä pimeällä tiellä liikuttaessa.

Monissa puheenvuoroissa on tuotu esille myös asennekasvatus. Siinä niin vanhemmat kuin sitten, kuten ed. Väistö juuri äsken totesi, päiväkodit ja koulut ovat hyvin ratkaisevassa asemassa, mutta tähdennän myös kotien merkitystä. Liikenneturvallisuuskampanjoita pidetään myös hyvin paljon, mutta koskaan ei tarpeeksi. Itse myös olen tämän lakialoitteen allekirjoittanut ja toivon, että muutos aikanaan tulee, mutta myös tähdennän sitä, että asennekasvatukseen yhä enemmän kiinnitettäisiin huomiota.

¹¹ **Marjaana Koskinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin perusteltu lakialoite. Tällä lisätään liikenneturvallisuutta. Pitää muistaa, että tällä ei ole suurtakaan kustannusvaikutusta, kun nykyisin aina pohditaan, mitä maksaa.

Eli tämä on erittäin edullinen sen suhteen ja kaikin puolin kannatettava aloite. Tämän aloitteen on yli sata edustajaa allekirjoittanut, ja olen yksi allekirjoittajista. Toivon todella, että jos tämä ei lakialoitteena täällä talossa etene, niin kuin yleensä tahtoo käydä, että ne jäävät hyllylle pölyttymään, niin joka tapauksessa liikenneministeriö tai liikenneministeri veisi asiaa eteenpäin, koska tämä on erittäin perusteltu ja toisaalta en ainakaan muista, että tämän tyyppistä aloitetta olisi aikaisemmin tehty.

Kun asia on aikaisemmin ollut suositustasolla ja nyt se säädettäisiin pakolliseksi, niin jokaisen pitäisi tajuta, että se on pakollinen asia. Tämä aloite on todella hyvin perusteltu. Nimenomaan, jos ajatellaan, että vaatteisiin tulisi heijastin suoraan neulottuna, niin se ei varmaankaan olisi mikään ongelma, kun se olisi jo valmiina. Toivon, että aloite etenisi ja tästä tulisi todellinen lainmuutos.

¹² **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Komi on tehnyt hyvän lakialoitteen asiallisesti perustellen. "Näy liikenteessä" oli takavuosien teema, kun turvallisuuskampanjoita käytiin. Se on jäänyt ihmisten mieleen ja heijastin on siinä erittäin hyvä apu. Toivottavasti vaateusteollisuus tästä käydyistä keskustelusta ottaa osviittaa ja omissa suunnitelmissaan ja uusissa mallistoissaan asettaa heijastimet sillä tavalla, että välttäisiin irtoheijastimilta, jotka eivät kuitenkaan aina tahdo seurata mukana.

Se, että mennään pakollisuuteen tällaisessa asiassa, on tietenkin kaksipiippuinen asia. Mutta jos ja kun tällä oleellisesti liikenneturvallisuutta parannetaan, niin siirryttäköön tässäkin asiassa suosituksista paktoon.

¹³ **Hannes Manninen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ehkä suuren maailman tapaan on syytä antaa jonkinlainen äänestyssestitys, koska en ole allekirjoittanut tätä lakialoitetta, vaikka sitä minulle tarjottiin. Sinänsä en kiistä asian tärkeyttä enkä myöskään sitä, että lakialoite on hyvä asia. Halusin kiinnittää huomiota siihen, kun en allekirjoittanut, että yhteiskunnassa pitäisi pystyä luomaan sellainen järkevä käyttäytyminen ihmisten välillä ja ihmisille, ettei joka asiaa tarvitse säätää lailla rangaistuksen uhall. Tietysti tämäkin todennäköisesti voisi johtaa siihen ihan hyvään kehitykseen, että vaatteiden valmistajat rupeaisivat, jos käyttää tällaista sanaa, vakiova-

rusteena heijastimia laittamaan. Minä mieluummin lähestyisin asiaa sitä kautta, että jos jollekin pakko pitää panna, niin pantakoon sitten sellainen tuotevaatimus päällysvaatteille tai muille vastaaville, että niissä on oltava heijastava osa. Minkälainen se sitten olisikaan, se jäisi jokaisen harkittavaksi, jolloin tavallaan tuottajat pakotettaisiin ottamaan kantaa, ettei kävisi niin, että jos et muista kaikkia tavaroita ottaa mukaan, kun kotoa lähdet — useimmilla on kuitenkin enemmän kuin yksi takki ja enemmän kuin kaksikin — niin joudut sakotettavaksi. Ei sellainenkaan yhteiskunta kovin hyvältä tunnu. Eli tietty automaatio pitäisi saada esimerkiksi tuotteiden kautta ja sitä kautta lähestyä tätä ongelmaa.

¹⁴ **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Edellinen puhuja päätti puheenvuoronsa vapaasti siteerattuna sanoihin, että automaatio pitäisi saada heijastimiin vaatteiden välityksellä. Olen samaa mieltä puhujan kanssa tästä lopusta. Meidän pitäisi saada sellainen tila tähän maahan, että olisi muodikasta pitää heijastinta tai muodikasta pitää sellaisia vaatteita, joissa on heijastava pinta. Tällaisen ilmapiiirin aikaan saaminen on nyt asetettava tavoitteeksi, jotta ed. Komin hyvä lakialoite menisi joko sen kautta tai lainsäädäntöiteitse eteenpäin.

¹⁵ **Katri Komi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Muutamia kommentteja kansanedustajatovereitteni kantoihin asiasta.

Ed. Esa Lahtela puhui koiranpantaan laitettavasta heijastimesta. Vähän samaa asiaa sivuaa tietenkin hevonen. Jos hevosta talutetaan tai ratsastetaan tiellä, käytännössä se rinnastetaan jalankulkijaan. En nyt ole ihan lainoppineilta tarkistanut, täytyisikö se lisätä tähän erillisenä sivuhuomautuksena vai meneekö se tätä myöten, että myös tällaisilla jalankulkijoilla täytyy olla heijastin. Ideanahan on se, että tietenkin jokaisen omista lähtökohdista on lähdettävä, että älyää koiransa ja itsensä turvallisuuden lisäksi myös muiden turvallisuuden.

Ed. Rajamäki puhui taajamien liikenneturvallisuudesta. Se on tietenkin ihan totta. Nyt lähdin siitä, että ei suoranaisesti uutta tuoda lainsäädäntöön, joten pysytin perusteet ennallaan. Se on ihan totta, että liikennekuolemissa piikki on 6—9-vuotiaissa ja yli 65-vuotiaissa ihmisissä ja loukkaantumisissa yleensäkin lapsissa, nuorisossa 20 ikävuoteen saakka ja taas yli 55-vuotiaissa.

Tietenkin nuoret 21—34-vuotiaat miehet ovat piikki kuolintilastossa, mutta se ehkä johtuu enemmänkin autolla ajamisesta.

Ed. Myllyniemi puhui rikesakosta. Harkintahan on aina olemassa, aivan niin kuin sanoin puheenvuorossani. Rikesakkoja on annettu tuhat kappaletta esimerkiksi pyörällä ajamisesta ilman valoja jne. Harkintaa voidaan käyttää, mutta täytyy olla myös jonkinlainen sanktio olemassa, jotta näkisin, että tämä tulee todellakin voimaan. Toivon, että tämä edistää myös asennekasvatusta.

¹⁶ **Timo Ihmäki /kok:** Arvoisa puhemies! Ed. Manninen totesi, että lailla ei pidä pakottaa ihmisiä tekemään itsestäänselviä toimenpiteitä, ja katsoi, että kun tässä lailla ohjaillaan ihmisen käyttäytymistä, jonka pitäisi olla normaalia käyttäytymistä, se on liikaa.

Tosiasiassa on kuitenkin, että kaikki eivät usko, ellei lailla uhkailla. Haluan tässä muistuttaa, että kun aikoinaan säädettiin turvavyöpakko ja kypäräpakko, niitä vastustettiin vastaavilla argumenteilla erittäin voimakkaasti. Katson itse, että kysymys on niin tärkeästä asiasta liikenneturvallisuudessa, että tässä lakiohjailu on aluksi paikallan, ja kun ihmiset asiaan tottuvat, voidaan säädöksiä sitten helpottaa.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

3) Laki rikoslain 28 luvun 7 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 25/2000 vp (Pertti Hemmilä /kok ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4) ja 5) asiasta.

Keskustelu:

¹ **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kaikessa rikollisuuden torjunnassa ennaltaehkäisy on ensisijainen toimintamalli. Myös ri-

kollisten tekojen nimikkeiden tulee täyttää tätä tarkoitusta. Kun puhutaan luvattomasta käyttöönotosta, jo termi luo vaikutelman vähäisestä rikoksesta. Ensikertalaisen kynnys syyllistyä esimerkiksi autovarkauteen kasvaa, kun tekoa nimitetään sen oikealla nimellä varkaudeksi eikä vähätellä luvattomaksi käytöksi.

Esimerkiksi ajoneuvojen anastukset ovat lisääntyneet, ja niitä ei rikoksentehtäjien keskuudessa pidetä juuri minkäänlaisina rikoksina siitä syystä, että tuomiokin tulee yleensä vain luvattomasta käyttöönotosta. Tekoon syyllistyneen keskuudessa sitä ei pidetä pahempaa kuin lainaamisena, johon unohtui kysyä lupa. Sen sijaan henkilö, joka toteaa autonsa kadonneen, mieltää asian selkeästi varkaudeksi.

Arvoisa puhemies! Olen tehnyt luvaton käyttöä tarkentavan lakialoitteen yhdessä kollega Petri Salon kanssa, jotta käsitteet varkaus ja luvaton käyttö täsmentyisivät rikosnimikkeensä mukaisiksi teoiksi myös oikeuskäytännössä. Luvaton käyttö rajataan vain niihin tapauksiin, joissa toisen henkilön irtainta omaisuutta taikka kiinteää konetta tai laitetta luvatta käytetään. Olen näistä on se, ettei kyseistä omaisuutta kuljeteta pois paikalta. Esimerkiksi voidaan ottaa tapaus, jossa henkilö toisen kotona tai toimistossa vierailulla ollessaan luvatta ottaa huomattavan suuren määrän esimerkiksi värikopioita toisen henkilön kopiokoneella. Sen sijaan esimerkiksi se, että anastetaan auto ja ajetaan se muualle, on varkaus siitä riippumatta, löydetäänkö auto ja palautuuko se omistajalleen. Varkaus tekona ei muutu vähäisemmäksi rikokseksi, vaikka varastettu tavara saadaan takaisin.

Toisen henkilön omaisuuden anastaminen on yksiselitteisesti varkaus, ja teon kokonaisvaikutukset ja siitä aiheutunut haitta arvioidaan rangaistusasteikon käytössä. Mikäli teosta aiheutunut haitta on vähäinen, se tulee huomioitua rangaistuksen mittaamisessa. Tuomioistuineläytöksen oikeuskäytännön tuntien liian ankarat rangaistukset tuskin muodostuvat ongelmaksi tässä asiassa.

² **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lain muutoksen yhteydessä autovarkaudesta otettiin käyttöön uusi lain nimike: moottoriajoneuvon luvaton käyttöönotto. Samassa yhteydessä moottoriajoneuvon luvaton käyttöönotto säädettiin asianomistajarikokseksi.

Nykykäytännön mukaan asianomistajan on oltava aktiivinen, jotta saa luvattomasti käyttöönottajan oikeuden eteen vastaamaan teoistaan. Nykykäytäntö on asianomistajan kannalta kohutuuttomasti aikaa vaativa. Oman rajoitteensa tuo myös nykyinen maksuton oikeudenkäynti, sillä nämä luvattomasti käyttöönottajat useimmiten pääsevät maksuttoman oikeudenkäynnin piiriin, ja näin ollen siitä voi tulla asian vireillepanijalle aikamoinen rumba, kun joutuu käymään oikeudessa jopa useaan eri kertaan.

Lakialoitteessa esitetään lakia muutettavaksi niin, että moottoriajoneuvon luvaton käyttöönotto rinnastetaan varkauteen ja samalla syytteen nostaminen siirtyy yleiselle syyttäjälle.

Moottoriajoneuvoihin kohdistuvat rikokset ovat jatkuvasti kasvussa. Vuonna 1990 on tehty 18 233 tilastomerkintää ja vuonna 1999 30 336 merkintää. Tilastoluvut osoittavat, että olemme tekemisissä kasvavan ongelman kanssa. Tilastot kertovat, että nuoret miehet, jopa alle 15-vuotiaat, hurjastelevat varastamallaan autoilla. Automurrot ovat yleistyneet, autoista etsitään radiot, puhelimet ja muu irtain omaisuus. Auto on usein perheen suurimpia kalleuksia, ja siihen voi kohdistua haitantekoa, ilkeävaltaa pysäköintialueella tai niin, että auto otetaan todella käyttöön, ajetaan sillä, jopa vahingoitetaan autoa huomattavasti. Koska kyseessä on usein maksukyvytön tekijä, siinä jää kuitenkin auton omistajalle aika paljon omiakin kustannuksia.

Autoja varastetaan tänä päivänä monestakin syystä. Yksi merkittävä syy on lisääntynyt huumausainerikollisuus. Huumausaineiden kuljetuksia tehdään varastetuilla autoilla, ja tavaraa varastetaan huumausaineiden ostamista varten.

Muuttamalla käytäntöä niin, että syyttäjä jatkossa syyttää, aiheutetaan tietenkin lisää paineita myös syyttäjäviranomaisille, mutta meidän on rikollisuuden torjuntaan käytävä vähän ripeämmin käsiksi, koska tilastotkin osoittavat, että rikosten määrä nykyjärjestelmällä vain kasvaa. Suomessa on käyty keskustelua tuomioiden ankaruudesta suhteessa rikollisuuden kehittymiseen. Meillä on tällä hetkellä liberaali käytäntö. Näyttää siltä, että meidän on syytä palata ankarampaan rangaistuskäytäntöön, jotta rangaistuksesta muodostuu osaltaan pelote. Näin ollen voitaisiin autovarkauksiakin saada vähän hillittyä.

Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on myös toisia saman sisältöisiä lakialoitteita. Kun näissä yhteenlaskettu allekirjoittajamäärä lienee

toisella sadalla, on perusteltua olettaa ja odottaa, että näihin valiokunnassa kiinnitetään erityistä huomiota ja pyydetään oikeusministeriöltä toimenpide lain muuttamiseksi niin, että tästä saataisiin aikaan eduskunnan tahdon mukainen ratkaisu.

³ **Raija Vahasalo /kok:** Arvoisa puhemies! Lakialoitteessani ehdotan, että auton luvaton käyttö muutetaan varkaudeksi rikoslain 28 luvun 1 §:n mukaisesti. Autovarkaudet ovat lisääntyneet taiseen tahtiin koko 90-luvun ajan. Viime vuonna luku oli lähes 30 000. Se tarkoittaa, että lähes 550 autoa vietiin viikossa luvattomille teille. 80-luvun puolivälissä tilastoitiin alle 10 000 moottoriajoneuvon luvattonta käyttöönottoa tai anastusta.

Moottoriajoneuvon luvaton käyttöönotto muutettiin luvattomaksi käytöksi rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä 1990. Samalla rangaistushaitari lieveni sakoista enintään vuoden vankeusrangaistukseen. Keskimääräinen tuomio luvattomasta käytöstä on noin 40 päivää vankeutta ja nuorelle 30 päivää. Alle 18-vuotias suorittaakin rangaistuksensa pääsääntöisesti ehdollisena tai nuorisorangaistuksena. Nuorten tekemiä ajoneuvorikoksia pyritään myös sovittamaan tekijän ja asianomistajan välillä.

Lainsäädäntömuutosten jälkeen poliisi sai kokea lakimuutostöiden suorat seuraukset omassa työssään, voimassa ollut pakkokeinolaki kun esti syyllisen pidättämisen luvattoman käytön yhteydessä. Väliaikaa kesti peräti pari vuotta, sillä vasta 1992 pakkokeinolakiin tehtiin tarvittavat korjaukset tältä osin.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteeni on lähtenyt liikkeelle kansalaisten oikeustajusta. Jo Mauno Ladonlukko, joka eli 1200-luvulla, korosti aikoinaan sitä, että lainsäädännön ja ihmisten oikeustajun täytyy vastata toisiaan. Tavallinen veronsa maksava ja lakia kunnioittava kansalainen ei ymmärrä, miksi auton luvaton käyttö ei ole varkaus. Auto on monille perheille toiseksi tärkein ja kaltein hankinta asunnon jälkeen. Suomessa on vahva omaisuudensuoja, mutta miksi se ei yletä autoihin siinä missä omaan kotiin tai kännykkään? "Auton luvaton käyttö" on epäoikeudenmukainen auton omistajaa kohtaan. Rikoslaki onkin tässä kohdin auttamattomasti jäänyt ajastaan jälkeen. Sitä pitää korjata vastaamaan nykyistä tilannetta.

Olen saanutkin lakialoitteestani erittäin paljon myönteistä kansalaispalautetta. Viesti on se, että kerrankin tehdään jotain järkevää tässäkin talossa. On myös todettava, ettei aloitteeni ole mitenkään ainutkertainen. Asian suhteen on etsitty parannusta koko 90-luvun ajan. Löysin jopa nykyisen valtiovarainministerin Niinistönkin vuonna 1991 tekemän lakialoitteen enimmäisrangaistuksen korottamiseksi luvattomassa käytössä. Toisena allekirjoittajana oli muuten nykyinen sisäasiainministeri Häkämies. Ilmeisesti eduskunta on osittain jo pidemmän aikaa katsonut nykyisen lainsäädännön olevan liian lievä varkausrikoksissa. Nyt olisi mahdollisuus tehdä korjaus. Myös poliisi on esittänyt, että rikoslakiin pitää tehdä muutoksia tältä osin.

Auton luvattoman käytön muuttaminen varkaudeksi ei muuta varkausrikosten yleistä rangaistusasteikkoa. Autovarkaudesta syytetty tuomittaisiin sen mukana, mitä rikoslain 28 luvussa varkaudesta yleisesti todetaan: "Joka anastaa toisen hallusta irtainta omaisuutta, on tuomittava varkaudesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi ja yritys on rangaistava."

Autovarkaus on muuttunut tällä vuosikymmenellä osaksi järjestäytyntä rikollisuutta. Usein se on osa huumoririkollisuutta tai kansainvälistä autovarasliigaa. Ongelma ei siis yksinomaan tarkoita nuorison ajokortitonta ajelua kaupungilla. Itse kuulin Pääkaupunkiseudulta tositapauksesta, jossa pariskunta löysi oman autonsa myytävien autojen joukosta Pietarissa. Liike myi ja esitelti autoja valokuvien, ja pariskunnan autosta oli otettu kuva heidän oman talonsa edessä. Toimittajan luvattiin olevan kaksi viikkoa. He soittivatkin välittömästi kotiin ja tarkistivat, että auto siellä edelleen on, ja pysyivät tytärtä ajamaan sen nopeasti talliin sisälle. Tässäkin tapauksessa tieto kyllä vain lisää tuskaa, sillä vaikka autoja tiedetäänkin varastettavan ja vietävän esimerkiksi Venäjälle, ei autovarkauksien määrää ole pystytty hillitsemään.

Liian lievät rikosoikeudelliset seuraamukset ovat johtaneet siihen, ettei auton luvattomalla käytöllä ole rikosnimikkeenä suurtakaan painoarvoa eikä se varsinkaan estä rikoksen uusijoita jatkamasta vanhaan malliin vaikka heti poliisiasemalta päästyään. Espoon poliisista kerrottiin, ettei ole mitenkään ihmeellistä, että juuri vapaaksi päästetty ottaa ensimmäisen liikkeelle lähtevän auton käyttöönsä aivan Poliisitalon vierestä.

Auton luvaton käyttö näyttää jo muodostuneen monen kohdalla tavaksi, kun pitää päästä jonnekin jollakin menopelillä. Toisen omaisuuden kunnioitus ja suoja on tässä jo hätää kärsimässä.

Luvattomalle käytölle ja toisaalta varkaudelle on rikoslain mukaan omat tunnusmerkit. Syyttäjän on siis näytettävä toteen, että auto on viety anastamistarkoituksessa omaan käyttöön, jotta siitä voidaan syyttää varkauteen. Luvattomassa käytössä tekijä käyttää toisen omaisuutta rajoitetun ajan esimerkiksi ajaakseen jonnekin, minkä jälkeen auto hylätään. Autonsa menettänyt tällainen tilanne ei auta eikä naurata yhtään. Auto on yhtä kaikki varastettu, eikä se aina löydy hylättynä toiselta puolelta kaupunkia. Moni on menettänyt autonsa pysyväisesti. Uhrin oikeusturva ei ole tässä kovinkaan korkealla.

Arvoisa puhemies! Eduskunta säättää lait ja asetukset, ja tuomioistuimet käyttävät niille annettua tuomiovaltaa. Viime viikolla kävimme täällä tiukkasanaista keskustelua oikeista rangaistuksista suhteutettuina rikoksiin. Autovarkaus ei ole mikään pikkurike. Taloudelliset vahingot ovat satoja miljoonia markkoja vuosittain jo pelkkinä vakuutuskorvauksina.

Suurin osa tekijöistä on huumeiden käyttäjiä, jotka ajavat huumeitokkurassa anastetuilla autoilla muun liikenteen vaarantaen. Vuosittain kuolee kymmenkunta ihmistä autovarkauksien yhteydessä sattuneissa onnettomuuksissa ja loukkaantuneiden määrä on useita satoja.

Silti tavallisin rangaistus auton luvattomasta käytöstä on sakko tai ehdollinen rangaistus. Vielä monimutkaisemmaksi tilanne menee, jos tekijä vie autosta vaikka stereot. Silloin hän saa syytteen sekä auton luvattomasta käytöstä että varkaudesta. Toisin sanoen stereoiden varastaminen on nykyään vakavampi asia kuin se, jos ottaa toisen auton ja lähtee sillä huristelemaan.

Autovarkauksia tekevät voidaan jakaa kahteen ryhmään: nuoriin ja huumeiden parissa toimiviin ammattirikollisiin. Oli kyseessä kumpi ryhmä tahansa, yksi asia on jo varmaa. Nykyinen lainsäädäntö ei tehoa heihin, eikä tilanteeseen ole tulossa muutosta, jollemme me lainsäätäjät itse ryhdistäydy ja anna oikeanlaisia signaaleja tuomioistuimille ja autovarkaille.

Autovarkaus merkitsee monelle nuorelle rikosuran alkua. Kynnys puuttua nuoren alkavaan rikosuraan on vielä aivan liian korkea. Asioihin puututaan liian myöhäisessä vaiheessa. Käräjöimään mennään usein vasta sitten, kun syytteitä

on jo ehtinyt rapista useammasta eri rikoksesta. Parhaimmillaan oikeuskäsittelyä saa odottaa monta kuukautta. Sillä välin on moni jo taparikkolaisuuteen päätnyt nuori ehtinyt kerätä itselleen uusia syytteitä ja rikoskierre voi jatkua.

Rangaistukset eivät saa olla mikään itseisarvo. Alle 18-vuotiaat nuoret eivät kuulu vankilaan, mutta eivät myöskään kaduille ajelemaan varastetuilla autoilla. Moni odottaa nuorisorangaistuskokeilusta, että sitä kautta voitaisiin katkaista nuorten rikoksenuusijoiden rikoskierre. Vielä on ehkä liian aikaista sanoa, onnistuuko nuorisorangaistus täyttämään siihen pannut odotukset välimuotona sakkorangaistuksen ja ehdottoman vankeusrangaistuksen välissä. Nuorisorangaistukseenhan voidaan tuomita 15—17-vuotiaita nuoria, jotka ovat jo vanhoja tekijöitä poliisin arkistoissa. Monilla on siis lukuisia ehdollisia vankeuksia takanapäin ennen nuorisorangaistusta. Kokeiluun osallistuneiden nuorten kohdalla moni onkin ehtinyt jo kerätä päällekkäisiä nuorisorangaistuksia, jolloin voidaan kyllä kysyä kokeilun toimivuudesta.

Arvoisa puhemies! Nykyiselle tilanteelle on vihdoin tehtävä jotain. Autovarkauskierre johtaa huolestuttavaan kehitykseen. Tekijät tietävät jo nyt, ettei autovarkautta katsota kovinkaan vakavaksi rikokseksi. Varkausmäärät lisääntyvät vuosittain, ja tämä tietää myös varkausvahinkojen vuosittaista lisääntymistä. Nykyisellään poliisi pystyy selvittämään luvattomista käytönoitoista korkeintaan vain vähän yli 20 prosenttia. Viime vuonna tehtiin vajaat 30 000 auton anastusta ja luvaton käyttö, ja samaan aikaan poliisi pystyi selvittämään vain vähän yli 6 200 tapausta.

Viime kädessä autovarkaudet koituvat syyttömien autonomistajien maksettaviksi, sillä tätä menoa autovakuutukset kallistuvat, ja pahimmassa tapauksessa vakuutusyhtiöt alkavat rajoittaa vakuutuksien antoa. Viime vuonna vakuutusyhtiöt korvasivat pelkkiä autovarkausvahinkoja 210 miljoonalla markalla. Auton omistajalle juridinen kiemurointi sen suhteen, onko teko varkaus vai luvaton käyttö, ilmentää lähinnä tuomiolaitoksen väheksyvää asennetta auton anastusta kohtaan. Kysyä voikin, mihin suuntaan on yhteiskuntamme menossa, jos tulevaisuudessa kansalaisen on yhä enemmän itse suojattava itseään ja omaisuuttaan varkauksilta ja ilkeiltä. Pian meillä on lukitut ja vartioituvat parkkitilat ja asuinalueet suuren maailman malliin.

Arvoisa puhemies! Lain tulisi olla kaikille tasapuolinen ja oikeudenmukainen. Sen vuoksi esitänkin, että auton luvattomalle käytölle tulisi rikosnimikkeeksi yhdenmukaisesti "varkaus". Kansainvälisessä vertailussa edellä esitetty lakimuutos ei ole mikään poikkeus. Katsonkin, että muutos pikemminkin normalisoisi autovarkauden kansainvälisen tason mukaiseksi. Monessa Euroopan maassa ei tunneta luvattonta käyttöä. Esimerkiksi Belgiassa niin sanottu huviajelu eli joy driving tuomitaan varkautena.

Ed. Rosendahl merkitään läsnä olevaksi.

4 Timo Ihamäki /kok: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys kolmesta yhtä aikaa samaan asiaan tähtäävästä lakialoitteesta, joilla on yhteensä yli sata allekirjoittajaa. Ed. Vahasalon aloitteesta taitaa olla jo yksinään yli sata allekirjoittajaa.

Kaipa tämä todistaa siitä yhteiskunnallisesta paineesta, mikä tähän asiaan kohdistuu. On vastoin kansalaisten oikeustajua, että ajoneuvon anastamista vähätellään rikoksen nimikkeessä ja siitä tuomittavissa rangaistuksissa. Auton anastus on lievissäkin tapauksissa suuri haitta kansalaisille. Se haittaa kohtuuttomasti jokapäiväistä elämää, mutta yleensä auton anastus on myös suuri omaisuuden menetys, josta on asianomaiselle suuri taloudellinen haitta. Vähättelevästi on puhuttu nuorten ajattelemattomista teoista, mutta anastelu on paljolti myös jatkuvaa, toistuvaa, sekä myös järjestäytynyttä ja ammattimaista.

Ei asia vähättelyllä eikä myöskään nykyjärjestelmällä tilanne näytä paranevan. On todettava, että anastus on anastus ja varkaus on varkaus. Sanotaan asia niin kuin se on, ja mielestäni lakia on muutettava, siksi suuri yhteiskunnallinen ongelma autojen anastelu on, ja tilanne on saatava yksinkertaisesti muuttumaan.

5 Juha Karpio /kok: Arvoisa rouva puhemies! Autojen anastukset todellakin viime vuosikymmeninä näihin päiviin saakka ovat huomattavasti lisääntyneet. Kun niitä vielä vuosikymmenen alussa tehtiin noin 19 000, niin kuten ed. Mauri Salo aloitteesta todetaan, niitä on tehty jo kaksinkertainen määrä viime vuosikymmenen loppuun mennessä. On tietystä mielessä varsin eri-

koista, että kolme edustajaa tekee samasta asiasta lakialoitteen. Yleensä ne eivät ole johtaneet mihinkään tulokseen, mutta jo tällä perusteella, että kolme eri edustajaa tekee aloitteet, joista yhdessä on yli sata nimeä, toivoisin, että asia lähtee eteenpäin.

Ed. Hemmilän aloite käsittelee asiaa laajemmin kuin nämä kaksi muuta aloitetta. Hän lähtee aloitteessaan siitä, että lakia tulkitaan irtaimen omaisuuden luvattomana käyttöön ottamisena. Eli jos varkaus tai anastus kohdistuu asuntovaunuun, se voidaan silloin tuomita varkautena. Näissä muissa, olen ymmärtänyt, kuten ed. Vahasalon aloitteessa, vastaava olisi vain luvaton käyttöönotto eikä varkaus esimerkiksi asuntovaunua koskien, jossa voi olla hyvinkin huomattava intressi kyseessä.

Aloitteiden tekijöiden puheenvuoroissa arvosteltiin voimakkaasti tuomioitten lievyyttä ja vaadittiin, että pitäisi kovempia rangaistuksia antaa. Voidaan todeta, että eduskunta itse on tähän syyppää. Monesti nämä nuoret ovat ensikertalaisia, ja meidän olemme säättäneet täällä, että yhdyskuntapalvelu ja sitä kautta ehdolliset rangaistukset ja sakkorangaistukset tulevat kyseeseen.

Ed. Salo aivan oikein aloitteessaan myös painottaa asianomistajan oikeusturvaa ja siinä olevia epäkohtia.

6 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävinä olevat kolme lakialoitetta peilaavat kansan syvää oikeustajua ja oikeudentuntoa. Se, että meillä varkaudesta on käytetty nimitystä luvaton käyttöönotto, ei ole kansan oikeustajun mukaista.

Kun viime syksynä vastaavan kaltainen asia oli esillä, jo silloin yritin hahmottaa, mitä tuollainen luvaton käyttöönotto voisi olla. Se voisi olla vaikka firmassa tai virastossa sitä, että alainen ottaa vaikkapa esimiehensä auton ja lähtee sillä vaikka virkatehtävissä tekemään ajomatkaa ilman, että on saanut esimieheltään siihen asianomaista lupaa. Tämä olisi aivan luonnollinen asia, johon ilmaus luvaton käyttöönotto kuuluisi. Virkamies tai työntekijä tunnollisesti palauttaisi ajokin takaisin, ehkä pesisi ja huoltaisi sen siistiksi ja kuntoon, mutta olisi sen verran loukannut, että olisi ottanut ajoneuvon luvatta käyttöön. Jotain tällaista luvaton käyttöönotto mielestäni voisi olla.

Se, että tuota nimitystä käytetään nyt tässä yhteydessä, kun on kyse selvästä varkaudesta, sel-

västä vahingon tuottamisesta, on jotenkin lain kunnioituksen kannalta häpeällistä. Sen takia eduskunnan maan lakeja säätävänä elimenä tulee palauttaa ne sanamuodot, jotka kuvaavat tekoa suomen kielen ja kansan oikeustajun mukaisesti.

Edustajat Pertti Hemmilä, Mauri Salo ja Raija Vahasalo ovat tehneet erinomaisen hyvää työtä, kun ovat tehneet nämä lakialoitteet. Haluan vielä siteerata ed. Hemmilän jo esittämiä ajatuksia, joihin täysin yhdyin: "Kaikessa rikollisuuden torjunnassa ennaltaehkäisy on ensisijainen toimintamalli. Myös rikollisten tekojen nimikkeiden tulee täyttää tätä tarkoitusta. Kun puhutaan luvottomasta käyttöönotosta, jo termi tuo vaikutelman vähäisestä rikoksesta. Ensikertalaisen kynnys syyllistyä esimerkiksi autovarkauteen kasvaa, kun tekoa nimitetään sen oikealla nimellä varkaudeksi eikä vähätellä luvottomaksi käytöksi."

Ed. Hemmilä on osoittanut tässä erinomaisen selkeää lain tuntemusta, ja tällä näkökohdalla voidaan todeta, että selkeän nimikkeen käyttäminen varkaudesta on myös ennalta ehkäisevää. Jotkuthan ovat katsoneet, että jos me pikkuisen katsomme asioita läpi sormien, tällä tavalla hysyttelemällä voisimme ehkäistä rikoksia, mutta valitettavasti asia ei ole näin.

Täällä on viitattu siihen, että varkauden kohteiksi joutuneet ajopelit, niitä on muitakin kuin autot, leikkuupuimuria en tiedä varsinaisesti varastetun, mutta komeat traktorit kelpaavat kummasti, matkaavat Pohjanmaalta itärajan tuntuihin aivan nopeasti. Vastaavasti moottoripyörät ja muut voivat myös joutua saman kohtelun kohteiksi. Nämä teot saattavat olla osa laajempien rikollisliigojen toimia ja niihin liittyviä kytkentöjä, kuten on tuotu esille. Rikollisliigat tarvitsevat rahaa ja tekevät tällä rikollista bisnestä. Sen vuoksi tarvittaisiin myös poliisin liikennevalvontaa. Nykyaikana on atk-laitteet olemassa. Luulisi olevan paljon helpompaa kuin entisaikana selvittää, onko ajoneuvo oikeilla jäljillä vai ei, luulisi olevan toisenlaiset mahdollisuudet kuin ennen tietokoneaikoja.

Siksi toivoisin, että poliiseja saataisiin tien päälle. Samalla saataisiin kaikkea muutakin rikollista kontrolliin, huumeririkoksia jne. Jotenkin järkyttävää oli torstaina kuulla, että meillä ei ole esimerkiksi huumepoliisia kentällä, vaan aika menee toimistotöihin. Kyllä meillä on konttoristeja, tradenomeja ja vastaavia konekirjoittajia, jotka hoitakoot toimistotyöt, ja poliisit kentälle!

Pikkuisen kärjistän tätä tietäen hyvin, että tarvitaan poliisiälyä rikostutkinnassakin, mutta poliisia tarvitaan ennen kaikkea kentälle ehkäisemään rikollisuutta ja ottamaan rikollisia kiinni.

Rikollisesta teosta tulee antaa myös kunnan sanktiot, jotta rikollinen teko ei kiinnosta eikä kannata. Tällä hetkellä on jotenkin kansan oikeustajun mukaan täysin pelleilyä ollut se, miten auton luvottomasta käyttöönotosta on rangaistu, kun autoa on vahingoitettu ja tehty vaikka mitä, jos se on jostakin sattunut löytymään.

Ed. Vahasalo viittasi aivan ansiokkaasti keskiajan suureen lainoppineeseen, samalla lainoppineeseen, jolla oli oikeustaju paikallaan, Maunu Ladonlukkoon. Kyllä niitä vanhoja oikeusperiaatteita pitäisi toteuttaa tänä tietokoneaikana, joka mutkistaa kaikki pykälät niin sekaviksi, että niihin lainsäätäjät itsekkin sekaantuvat eikä kansa pysty perässä kulkemaan. Terveitä Maunu Ladonlukon ja Olaus Petrin tuomarin ja lain ohjeita tarvitaan tänäkin aikana, niin että kansa tajuaa, mikä on laki, ja osaa sitä noudattaa ja yhteiskunnassa menisi paremmin.

Näillä ajatuksilla, arvoisa rouva puhemies, toivon myönteistä jatkokäsittelyä kaikille näille kolmelle ansiokkaalle lakialoitteelle.

7 Mauri Salo /kesk: Rouva puhemies! Tämä keskustelu, mitä näistä lakialoitteista on käyty, on ollut hyvää ja toivottavasti myös aikanaan hedelmällistä. Rikoslaki on tehty aina vain pehmeämmäksi eli yhteiskunta on muuttunut suvaitsevammaksi. Tämä on näkyvissä nimenomaan tuomiovallan puolella. Tuomiovalta soveltaa pehmeästi, oikeastaan alarajassa, niitä säädöksiä, joita on annettu.

Vuodesta 1994 lähtien on yksi henkilö tehnyt 300 rötöstä, joista 30 auton luvaton käyttöönottoa ja 40 yritystä, ja edelleen hän on vapaalla jalalla. Jossain meillä mättää. Kun päällekkäisiä ehdonalaisuuksia jaetaan, ei tämä johda yksinkertaisesti mihinkään, vaan nyt jos koskaan on syytä terävöittää myös tuomiovallan käyttöä ja määrätä sellaiset rangaistukset, että tällaiset taparikolliset joutuvat sinne, mihin he kuuluvat, ja heidän kanssaan tehdään tarvittavat jatkotoimet.

8 Matti Kangas /vas: Arvoisa rouva puhemies! Autovarkaudet ovat huolestuttavasti lisääntyneet, joten nämä lakialoitteet tulevat oikeaan aikaan. Usein varkaina, niin kuin on todettu, ovat nuoret, ja tästä monen nuoren rikosura alkaa. On

hyvä, jos saadaan nuorten rikoskierre pysäytettyä sillä, että rangaistuksia kovennetaan. Nuoria tulee ojentaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja näin estää heidän rikollinen uransa. Oma lukunsa on ammattimaisesti varastavat liigat. Niitä pitäisi kohdella vielä kovemmilla rangaistuksilla kuin nuoria. Nuoret tekevät usein rikoksensa hetkellisestä mielialojohdteesta.

Nuorisorikollisuudella on niin kuin rahallakin kaksi puolta. Toinen on nuorisotyöttömyys, joka maassamme on edelleenkin vallitseva olotila. Maastamme tulisi poistaa nuorisotyöttömyys. Näin nuoret, jotka olisivat työssä, voisivat itse kustantaa auton oston ja myös ajamisensa. Nuorten tekee mieli ajaa autolla, mutta jos on esimerkiksi 2 000 markan peruspäivärahalla, niin sillähän ei osteta autoja eikä kustanneta ajoja. Tämä usein johtaa varkauteen.

9 Pertti Hemmilä /kok: Arvoisa puhemies! Varkaus on varkaus ja anastus on anastus, luvaton käyttö on luvaton käyttö. Niin myöskin suuri yleisö nämä asiat mieltää. Lähden siitä, että näillä rikosnimikkeillä myöskin on tietty ennalta estävä vaikutus.

Mikäli rangaistusasteikkoa vain muutetaan esimerkiksi nykyisestä, kun nykyisin luvattomasta käytöstä rangaistuksena on tuomittava enintään yksi vuosi vankeutta, niin jos enimmäisrangaistusta puolella vuodella korotetaan, ei se todennäköisesti alenna ajoneuvovarkauksien määrää. Mikäli ajoneuvojen anastamiset tuomittaisiin aina varkauksina, joista itse asiassa niissä aina on kyse, nykykäytäntöä ankarampi rangaistusuhka toimisi myös ennalta estävänä toimena.

10 Raimo Vistbacka /ps: Arvoisa puhemies! Ehkä kaksi minuuttia olisi paikalta ylittynyt, joten säästin arvoisan puhemiehen huomauttamiselta.

Kun olen kuunnellut tätä keskustelua, jota näiden lakialoitteiden osalta on käyty, ensimmäinen huomioni on se, että kun täällä olen 13 vuotta ollut, niin jos yleisestikin tässä talossa olisi tällainen linja rangaistusten osalta, voisin sanoa olevani tyytyväinen siihen, mitä tässä talossa on 13 vuoden aikana tehty. Valitettavasti linja on ollut juuri päinvastainen. Vaikka eduskunnassa muutamien lakien osalta on pystytty kiristämään rangaistusasteikkoa, niin kuitenkin se on heijastunut sillä tavalla, että oikeuskäytäntö kuitenkin ei ole kaikilta osin ottanut huomioon niitä kes-

kusteluja, joita eduskunnassa on käyty, ja sitä, mitä eduskunta on halunnut viestittää omana näkemyksenään.

Kun täällä on puhuttu nimenomaan aika tuntuvistakin rangaistuksista monessa puheenvuorossa, mielestäni se on aivan oikein ja se on se linja, jota itse olen esittänyt muutamankin vuoden kokemuksen perusteella, lähes 15 vuotta Helsingissä rikospoliisissa ja jonkin aikaa syyttäjänä Pääkaupunkiseudulla ja myöskin nimismiehenä muutaman vuoden toimineena. Käsitykseni on se, että kun erityisesti nuoriin kohdistuvat toimenpiteet tapahtuvat välittömästi, silloin niillä on jotain merkitystä. Täällä eräässä puheenvuorossa todettiin, että vaikka on useampia ehdonalaisia niskassa, se ei merkitse mitään nuorille. He hymyilevät vain, ja sitten kun kerran rävähtävät ne kaikki, istutaan kerralla puolesta vuodesta vuoteen. Sitten ovat erään ammattikoulun opinnot tulleet niin pitkälle, että ollaan jo sellaisella tiellä, jolta on vaikea palata.

Näissä kolmessa lakialoitteessa tähdätään siihen, että moottoriajoneuvon luvaton käyttö olisi rikosnimikkeeltään varkaus. Asia on aika mielenkiintoinen. Kun opiskelin yliopistossa oikeustiedettä, silloin nimenomaan perusteltiin professorsoreiden taholta sitä, että kun nuori ottaa auton, hänellä ei ole anastamistarkoitusta. Yleensä kun puhutaan varkaudesta, pitää olla etukäteen anastamistarkoitus. Tämä seikka on sotkenut tilannetta. Eduskunta vielä suuressa viisaudessaan aikoinaan on päätenyt siihen, että tämä voi olla jopa asianomistajarikos. Välillä jopa siinä määrin lievennettiin rangaistusasteikkoa, että pidätyksiä ja vangitsemisia ei pystytty tekemään lainkaan.

Siltä osinhan tilanne on jonkin verran korjaantunut, mutta kyllä voin yhtyä sikäli niihin puheenvuoroihin, joita täällä on käytetty, että tavallisen kansan keskuudessa luvaton käyttö on johtanut aivan muuta kuin varkaus. Viittaan siihen, mitä ed. Hemmilä omassa puheenvuorossaan totesi, mikäli kuulin oikein. Nimenomaan kun puhutaan varkaudesta, se saattaa jo nimikkeenä olla ennaltaestävä nuorison keskuudessa.

Itse ihan hiljattain henkilökohtaisesti koin sen, kun auto anastettiin, otettiin luvattomasti käyttöön, mitä haittaa siitä on. Siinä on omavastuuosuuksia vakuutuksissa, jolloin kaikki autonomistajat tavallaan niitä maksavat, ja sen jälkeen kuitenkin aika kova vaiva on eri puolilta Suomea lähteä autoa hakemaan ja soitella jne. Eikä auto koskaan ihan sellaisenaan tule takaisin, vaikka

sitä korjataan, kun nuoriso sillä on muutaman tuhat kilometriä ajanut ja bensat ja öljyt ja kaikki muut on poistettu. Hyvä että ei ole moottori leikannut kiinni ja jos on leikannut kiinni, monta kertaa siihen jää korjauksen jälkeenkin sellaisia vikoja, ettei se ole enää samanlaisessa kunnossa kuin ennen luvaton käyttöönottoa.

Mielestäni on aika mielenkiintoinen tilanne se, millä tavalla lakivaliokunta tähän suhtautuu, koska tässä on näinkin paljon allekirjoittajia, käsitykseni mukaan yli sata mitä ilmeisimmin. Onko tilanne nyt niin, että lakivaliokunnassa voidaan lähteä muuttamaan periaatteellisesti sitä ajattelutapaa, joka on ollut vallalla tähän asti? Periaatteellisesti pitäisi lähteä siitä, että silloin, kun otetaan auto, se määriteltäisiin varkaudeksi eikä otettaisi huomioon lainkaan sitä, oliko se varsinaisesti anastustarkoituksessa tehty taikka ei, mikä on perinteisesti ollut nimenomaan se oppi, jota tässä on haluttu noudattaa. Ennen kaikkea mielestäni tärkeintä olisi se, että löydetäisiin keinot siihen, että moottoriajoneuvojen luvattomat käyttöönotot tai anastukset, miksi niitä kukin haluaa nimittää, saataisiin vähenemään. Tällä hetkellä se on yleinen huvi nuorison keskuudessa nimenomaan sen vuoksi, että niistä ei juurikaan saa rangaistuksia silloin harvoin, kun poliisi saa sellaisen selvitettyä.

11 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puemies! Täällä on käytetty hyvin selkeitä puheenvuoroja asiasta. Minusta Suomen lain tulee olla myös niin selkeä, että siitä mahdollisimman moni kansalainen lukutaidolla pystyy saamaan selvän. Koen, että ed. Pertti Hemmilä on lakialoitteessaan aivan yksinkertaisesti ja selkeästi tuonut asian esille niin, että Suomen kansa pystyy tämän lain ymmärtämään. Arvostan korkealle lainopillisia opintoja. Ne ovat vaativia opintoja kaikin tavoin. Helposti kuitenkin käy sillä tavalla, kun korkeasti oppineet henkilöt, olipa lainopista tai jumaluusopista kysymys, mahdollisesti jostakin muustakin, jonkin asian oikein selvittävät, niin siitä tavallinen suomalainen ei saa mitään selvää, ja tuntuu, että asiakin menee ihan sekaisin. Näin on käynyt silloin, kun nykyinen laki on tehty, ikävä kyllä. Oikeuskäytännöt sen mukaan ovat myös epäonnistuneet. Sen takia on hyvä, että nyt näissä aloitteissa on selkeää tekstiä. Aivan erityisesti ed. Pertti Hemmilän teksti on sen kaltainen, jota voitaisiin lakivaliokunnassa käyttää pohjana tulevalle lainsäädännölle.

Aivan kuten ed. Kangas toi esille, on tietysti ero varkaalla ja varkaalla. Tuomioistuimen asia on sitten pohtia, pitääkö antaa vielä kovempi rangaistus, jos takana on rikollisliiga, joka ammatikseen tätä tekee. Se on aivan selvä asia. Tietysti on oikeustoimen asia käytännön rangaistuksia antaessaan erotella raskaammat varkaudet tavallisista varkauksista. Tällä hetkellä meillä ikävä kyllä on sellainen käytäntö, että rangaistus nimeltään ehdonalainen vankeus ei pure niihin ihmisiin, joihin sen olisi tarkoitus purra. He ovat, sanoisin, kallelille kovettuneita ihmisiä, jotka eivät ehdollista vankeutta pidä yhtään minään. Näin ollen sille rangaistusmuodolle tulisi löytää jokin toimivampi muoto, jossa yhteiskunta saisi viestitettyä sen sanktion ja yhteiskuntaan terveen kasvattamisen, joka alun perin taustalla on ollut.

Samalla ehdonalaisen valvojaksi nimetyn henkilön resurssit ovat tuohon tehtävään olemattomat ja tehtävä on lähinnä hyvin muodollinen silloinkin, kun se hoidetaan hyvin poliisimiesten, sen lähimmäisen toimesta, joka tuossa tehtävässä on. Itsekin olen saanut joskus tämän kaltaista luottamustehtävää hoitaa täysin yksin siihen luottamustehtävään jätettynä ilman mitään tukea. Toivon, että tuohon rangaistusmuotoon — se nyt ei tähän suoranaisesti liity, mutta eräänä rangaistuksena autovarkauksista saattaisi tulla kyseeseen — liittyisi kasvattava tekijä, että rangaistus myös täyttäisi yhteiskuntakelpoisuuteen kasvattamisen.

Edelleen jatkaisin siitä, että kun halutaan torjua varkauksia ja rikollisuutta, meillä pitäisi olla kynnys puuttua mahdollisimman pieniin asioihin. Vaikka nyt puhutaan moottoriajoneuvoista, niin meillä tapahtuu myös erittäin paljon polkupyörävarkauksia, jotka ovat sellaisia asioita, joita ei oikeastaan kukaan noteeraa mitenkään. Poliisilaitoksellekin kun menee kertomaan, että polkupyörä on varastettu, niin ikävä kyllä hyvin ynsiä vastauksia ja suurta välinpitämättömyyttä kohtaa viranomaisilta tällaisissa tapauksissa. Valitettavasti polkupyörätkin ovat hyvin arvokkaita. Jos opiskelijalta varastetaan, niin kuin oman perheeni opiskelijalta varastettiin Turussa, pyörä, niin se varkaus on opiskelijan budjeteissa paljon kohtalokkaampi kuin suurfirman johtajan Audin tai Mersun vieminen, jonka firma ja vakuutukset korvaavat. Opiskelijalle pyörävarkaus, jolle poliisi ei korviaan lotkautta, ikävä kyllä, on paljon suurempi menetys. Niittenkin varkauksien taakse kätkeytyy ammattirikollisuutta: koo-

taan pyöriä ja myydään ne eteenpäin. Meidän virkavallallamme pitäisi olla kynnys puuttua rikoksiin jo pienten rikosten kohdalla. Se ennalta ehkäisisi ja sitten taustalta paljastuisi, ilmeisesti, suurempia vyyhtejä.

Toivon, kuten jo äsken esitin, myönteistä jatkokäsittelyä esillä oleville aloitteille.

¹² **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on myös kannettu huolta asianomistajan oikeusturvasta. Siitä on kysymys myös omassa aloitteessani. Mikäli luvattomasta käytöstä tuomitaan rikoslain 28 luvun 1 §:n mukaan, niin samalla järjestyy asianomistajarikosprobleema ja nämä rikokset siirtyvät virallisen syytteen alaisiksi.

¹³ **Raija Vahasalo /kok:** Arvoisa puhemies! Ed. Vistbacka kantoi huolta siitä, että hän on ollut kauan täällä ja asialle ei ole tehty mitään. Toivon, että aika on kypsä lakimuutokselle, joka todella on saanut kannatusta suurimmalta osalta eduskuntaa. Tässä on nyt kolme aloitetta, jotka kaikki tähtäävät samaan ja yhteiseen asiaan. Näinhän asia on, että kun lakialoitteessa on yli sata nimeä, silloin sen painoarvo kasvaa kovastikin ja valiokunnan työjärjestyksessä se nousee hyvin korkealle. Toivon, että lakivaliokunnan jäsenet muistelisivat sitten näitä sääntöjä ja todella ottaisivat aloitteet käsittelyyn. Tässä on nyt heille tuhannen taalan paikka.

¹⁴ **Timo Ihamäki /kok:** Arvoisa puhemies! Kun ed. Vistbacka ihmetteli, voisiko eduskunta tai lakivaliokunta muuttaa edellisen eduskunnan käsitystä auton luvattomasta haltuunotosta ja sen rangaistavuudesta, niin haluan todeta, että tietysti voi. Niiden päätösten, jotka on tehty edellisen eduskunnan aikana, pitäisi kauniisti sanoen edustaa senhetkisiä näkemyksiä. Nyt on uusi eduskunta, jonka pitäisi edustaa kansan nykyistä mielipidettä, ja demokratiassa pitäisi toimia kansan oikeuskäsityksen mukaisesti. Kun on tehty kolme saman suuntaista lakialoitetta ja niissä on lähes 150 allekirjoittajaa, niin kyllä se todistaa siitä yhteiskunnallisesta paineesta, joka asiaan kohdistuu.

¹⁵ **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on puhuttu myös rikollisuuden ennaltaehkäisystä ja siitä, kuinka mahdolliset rangaistukset toimivat ennaltaehkäisyn osana. Tätä keskus-

telua käytiin jo viime kaudella, ja toivottavasti nyt, kun saamme nämä lakialoitteet lakivaliokuntaan, siellä hallituspuolueiden edustajat tukevat näiden aloitteiden eteenpäinvientiä, niin että pyydetään oikeusministeriöltä lausunto ja oikeusministeri sitten lähtee tukemaan eduskunnan työtä, jotta tästä saadaan sellainen lakikokonaisuus aikaiseksi, että se todella toimii niin kuin tämäkin käyty keskustelu osoittaa, mikä eduskunnan tahto on.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

4) Laki rikoslain 28 luvun muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 26/2000 vp (Mauri Salo /kesk ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

5) Laki rikoslain 28 luvun 7 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 35/2000 vp (Raija Vahasalo /kok ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

6) Laki Ilmailulaitoksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 37/2000 vp (Matti Vanhanen /kesk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan.

7) Laki työterveyshuoltolain 2 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 38/2000 vp (Matti Kangas /vas)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Työterveyshuolto on tärkeä asia, kun puhutaan työssäjaksamisesta ja työntekijöiden työkyvyn säilymisestä. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että kansainvälisesti verrattuna työterveysasiat on Suomessa hoidettu kohtalaisen hyvin. Kuitenkin pitää muistaa, että sairaudet muuttuvat ja uudenlaisia työperäisiä sairauksia ilmestyy koko ajan. Päivän sana työterveyshuollossa on ennaltaehkäisy.

Hieronnan laajentaminen Kelan korvausten piiriin on monestakin syystä järkevää. Kuten tiedetään, niska- ja hartiasaudun sairaudet ovat jatkuvasti kasvava ongelma, kansantaudeista toiseksi pahin. Hieronnalla nimenomaan ennalta ehkäistään hartia- ja niskasairauksien pahenemista ja näin ollen hieronnalla saadaan huomattavia säästöjä aikaan muualta.

Kustannuksiltaan hieronta on paljon halvempaa kuin pitkäaikainen fysikaalinen hoito ja kuntoutus. Monta kertaa kuntoutukselta ei enää ole apua, jos vammat ja kulumat ovat päässeet liian pahoiksi. Perinteisen hieronnän käyttäminen niska- ja hartiasaudun jännitystiloihin nykyistä laajemmin niissä ammateissa, joissa ylävartalon jännitystiloihin syntyy, vähentäisi pitkällä tähtäimellä lääketieteellistä hoitoa ja sairaslomien tarvetta työpaikoilla.

Lakialoitteesta aiheutuu valtiolle säästöjä enemmän kuin kuluja. Tässä siirretään rahaa työntekijöille, mutta hyöty kanavoituu sekä työnantajille, työntekijöille että valtiolle. Hieronnasta koituu säästöjä, kun säästytään kalliilta ja pitkiltä hoidoilta. Toiminnan rahoittaminen on tarkoitus jakaa tasapuolisesti työntekijän, työnantajan sekä valtion kesken. Niska- ja hartiasaudun hieronnän aiheuttamat kustannukset jaettaisiin valtioneuvoston hyväksymällä asetuksella siten, että työntekijän omavastuu on yksi kolmasosa ja loput kaksi kolmasosaa jaetaan työnantajan ja valtion kesken.

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat suomalaisten yleisimmin kipua ja työstä poissaoloa aiheuttava pitkäaikaissairauksien ryhmä. Hieronnän käyttö nykyaikaisena klinisenä hoitomuotona on jatkuvasti yleistynyt tutkimuksen lisääntyä,

koulutuksen kehittyä ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien yleistymisen myötä. Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat, että hieronnalla voidaan torjua jopa erilaisia masennustiloja. On kuitenkin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, kuka hierontaa antaa. Hierontapalvelut pitää rajata tarkkaan varsinaisen ammattikunnan työksi eli korvattavaksi hyväksytään ainoastaan ammattihierojan tekemä työ, ettei laskutuksissa tapahdu väärinkäytöksiä.

Edellä olevan perusteella ehdotan työterveyshuoltolain 2 §:n muuttamista tältä osin, että hierojien palvelut saadaan niska- ja hartiasaudun osalta Kelan korvausten piiriin.

² **Timo Ihamäki /kok:** Arvoisa puhemies! Ymmärrän kyllä, että kiputila niskassa ja hartiasaudussa on ikävää ja vaikeissa tapauksissa jopa tuskaa myös silloin, kun kyse ei ole selvästä taudista kuten esimerkiksi fibromyalgiasta, vaan on kyse vääristä työasunnoista tai ylläsituksesta tai omatoimisen voimistelun tai treenauksen puutteesta. Ongelmia voidaan poistaa monilla muillakin tavoin kuin fysioterapeutin tai hierojan käsitelyin. Ensinnäkin työterveydenhuollon pitäisi poistaa väärät työasennot ja liikeyksitykset opettamalla uusia toimintatapoja, ja näin ennalta ehkäistäisiin vaivojen kehittyminen. Omatoimisuus on toiseksi taas ihmisen hoidossa erittäin tärkeä. Omatoimisuutta ihmisen pitämiseksi kunnossa korostetaan sillä, että jokainen oma liike, joka tehdään, tai oma voimistelu on lähes kymmenen kertaa parempaa kuin passiivinen toisen tekemä liike.

Lopuksi voidaan tietysti vähän skeptisesti kysyä, kun lakialoitteesta ehdotetaan 180 miljoonan markan menoerää tähän tarkoitukseen: Käytetäänkö tuo 180 miljoonaa markkaa, jos se nyt meillä olisi, parhaalla mahdollisella tavalla terveyden kohentamiseksi, etenkin kun tiedetään, että niska- ja hartiasaudun vaivat ovat kuitenkin sellaisia vaivoja, ettei niihin kuole, vai olisiko jokin muu kohde tässäkin tärkeämpi?

³ **Pentti Tiisanen /vas:** Arvoisa puhemies! Kuuntelin tuolla huoneessa ed. Ihamäen puhetta. (Ed. Ihamäki: Nopeastipa tulitte!) Se osaltaan, tietysti itse lakialoite antaa aihetta hiukan kommentoida.

Yleensä ottaen työterveyshuolto on monissa paikoin ontunut viime vuosien aikana tasajalkaa yleensä terveydenhoidon ongelmien lisääntymis-

sen kanssa. Nimenomaan lääkinällinen kuntoutus eli fysikaalinen hoito, fysioterapia, on se, joka ehkä kaikkein kauimpana on siitä optimista taikka siitä lupauksesta, mitä muun muassa lainsäädäntö tai ne ajatukset, mitä eduskunta on kirjoittanut, antaisivat aiheen olettaa. On selvää, että ergonomiaan, toistuviin liikeratoihin jne., liittyy nimenomaan tuki- ja liikuntaelinongelmia. Se, miten manuaalinen terapia eli hieronta pääsisi osaksi työterveyshuoltoa ja saisi ikään kuin ansaitsemansa osuuden myös virallisessa rekisteröinnissä, mihin tämä sinänsä ihan hyvä lakialoite tähtää, on tietysti huolenamme. Tässä kyllä lakialoitteen tekijän kanssa olen samaa mieltä, että hieronta pitäisi saada tiiviimmäksi osaksi työterveyshuoltoa.

4 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olen ymmärtämässä, että maakuntamme kansanedustajakollega tekemällään aloitteella haluaa edistää työterveyshuoltoa, ja siinä suhteessa aloite on ihan myönteinen ja hyvä. Kun äsken oli puhe rikollisuuden torjunnasta, toin esille sen, että jo varhaisessa vaiheessa asiaan tapahtuva puuttuminen ehkäisee pahempia rikoksia. Minä uskon, että jo pieniin vaivoihin puuttuminen saattaa käydä ehkäisemään vakavampia sairauksia ja menetyksiä. Uskon, että myöskin tämän kaltaisella aloitteella, mitä on tuotu esille, on juuri tällaista vaikutusta, parantaa ihmisten työkykyä ja työssä viihtymistä.

5 Matti Kangas /vas: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ihmäki on aivan oikeassa siinä, että tarvitaan ennakolta ehkäisevää toimintaa työpaikoilla, että työpaikat luodaan sellaisiksi, että siellä ei tällaisia vaivoja tule. Näinhän sen pitäisi olla. Mutta itse tiedän 12 vuoden kokemuksella, mitä työsuojeluvaltuutettuna näiden asioiden ympärillä olen työtä tehnyt, että näin ei valitettavasti vielä tänäkään päivänä ole Suomessa. Tulee uusia ammatteja. Muun muassa tietokonetyöt aiheuttavat tämäläisiä vaivoja ihmisille. Sen tiedän kokemuksesta, että fysikaalisen hoidon menot laskevat huomattavasti, jotka ovat paljon kalliimpia kuin hierontamenot. Ihmiset todella haluavat hierontaa työpaikoilla. Niinhän urheilijoillakin, kun heille tulee kovettumia ja kovaa treenataan, hieroja heillä on mukana. Ei korkean paikan leireillä ketään muita yleensä ole kuin hieroja.

6 Pekka Kuosmanen /kok: Arvoisa rouva puhemies! Totean ed. Kankaalle lakialoitteen johdosta, että Suomessa on maailman paras työterveydenhuolto kaikilla työpaikoilla, koska se on lakisääteinen ollut jo lähes 20 vuotta. Itse yrittäjänä olen hoitanut usean sadan ihmisen työterveyshuoltoa sillä tavalla, että olen järjestänyt erilaisia kuntoutusretkiä ja -matkoja. Liikunnallista toimintaa on meidänkin yrityksessämme lisätty, ja sillä tavalla nimenomaan on estetty ennakolta niska- ja hartiasseudun lihasten rappeutumisilmiöitä. Työpaikkaliikunta mielestäni, päivittäin, on paras ja ennalta ehkäisevä hoito. En usko, että me tarvitsemme tällaista lakia, koska tänä päivänä, jos työntekijä on sairastunut, ehdottomasti hänellä on ilmainen työterveyshuolto suurimmassa osassa Suomen kaikista työpaikoista.

7 Pentti Tiusanen /vas: Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen, joka sen lisäksi että on ahkera edustaja on myös ollut ahkera työnantaja, aivan oikein totesi, että meillä on lakisääteinen työterveydenhuolto. Mutta ongelmat ovatkin sitten heti seuraavassa vaiheessa, jos menee hakemaan fysikaalista hoitoa tyypitapauksessa. Kun olemme molemmat Kymenlaaksosta, otetaan esimerkiksi vaikka Kymenlaakson suurin kaupunki Kotka. Kotkan terveyskeskus vastaa aika laajalti työterveydenhoidosta, myös yksityisen sektorin osalta. Siltä ostetaan palvelut. Ei sitä niin vaan pääse työterveydenhoidonkaan alaiseen fysikaaliseen hoitoon eli esimerkiksi hierontaan, joka on sen kevyin muoto. Hieronnassa on se ongelma, että Kela ei palauta siitä, vaikkakin on aivan selvä, että sillä on verenkiertoa edistävä vaikutus, joka on tervehdyttävä, plus se psykosomaattinen vaikutus, mikä tilanteeseen tunnetusti liittyy. Eli kyllä tässä selkeästi parantamisen varaa on, vaikka meillä onkin työterveydenhoito, joka, ihan oikein, on kai noin maailman mittakaavassa aivan vertailukelpoista tasoa, mutta parantamista se vaatii nimenomaan myös näiden hoitojen puuttumisen osalta.

Vielä lopuksi voimme kai kaikki todeta, että kyllä monet työnantajatahot ovat varsin hyvin kuntoutusta järjestäneet eri tavoin, laitospuolelta, ja siitä tulee erinomainen apu sille ikäluokalle, joka tuon ehkä maagisen 40–45 vuoden iän saavuttaa.

8 Timo Ihmäki /kok: Arvoisa puhemies! Koroistin puheenvuorossani omatoimisuutta ja en-

nalta ehkäisyä. Jos meillä on tällainen rahamäärä kuin 180 miljoonaa markkaa käytettävissä terveydenhuoltoon, on tietysti mietittävä, miten se käytetään. Koska varoja on vain rajoitetusti käytettävissä, niin leegio on niitä kohteita, joihin se voitaisiin käyttää. Viimeksi eduskunta sääti, että käytetään 70 miljoonaa markkaa lasten ja nuorten psykiatriseen hoitoon, ja sekin oli vain 70 miljoonaa markkaa. Senkin saaminen ensi vuoden budjettiin on työn ja tuskan takana.

⁹ **Päivi Räsänen /skl:** Arvoisa puhemies! Niska- ja hartiasseudun vaivat ovat todellakin valtaavan yleinen ongelma työterveyshuollossa. On ihan hyvä, että tässäkin salissa tästä ongelmasta keskustellaan. Osalle potilaista hieronta ja fysikaalinen hoito auttavat ja osalle taas eivät. Itse asiassa monissa tilanteissa nimenomaan hierojan antama hieronta olisi varmasti kokonaiskustannuksiltaan edullisempaa kuin fysikaalinen hoito, johon kuuluu muitakin toimenpiteitä, kuten esimerkiksi lämpöhoito ja liikehoito, joiden vaikutukset monesti jäävät kyllä hiukan kysymymerkiksi, miten paljon niistä on hyötyä kaikissa tapauksissa.

Mielestäni ed. Kankaan aloitteessa on ideaa. Sitä tulisi vakavasti harkita ja pohtia, joskin olen ed. Ihamäen kanssa samaa mieltä siitä, että kyllä meillä varmasti tätäkin ongelmaa vielä kipeämpiä rahantarpeita terveydenhuollossa on.

¹⁰ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Kangas on tehnyt hyvän aloitteen, joka ei varmasti ole ensimmäinen aloite tästä asiasta. Eduskunnassa tästä on vuosikausia keskusteltu, mutta asia ei ole valitettavasti edennyt. Toivottavasti siinä päästään lopultakin eteenpäin.

Ed. Räsänen totesi, että tämä ei ehkä ole tärkein, että on kiireellisempiäkin asioita. Mutta jos ajattelemme esimerkiksi lääkekustannusten kasvua, niin itse kyllä uskon, että monet särky- ja kipulääkkeet voitaisiin jättää hankkimatta, jos hieronnasta voitaisiin saada sairausvakuutuskorvausta. Tämä on tärkeä asia.

Ed. Kuosmanen totesi, että meillä on kaikilla työpaikoilla hyvä työterveyshuolto. Ehkä se on ed. Kuosmanen yrityksissä näin ollut, mutta valitettava tosiasia tänä päivänä on, että työterveyshuolto ei ole kaikilla työpaikoilla hyvä. Sitä ei läheskään kaikilla työpaikoilla ole. Olen iloinen, että hallitus on käynnistänyt työterveyslain uu-

distamisen, jotta saataisiin kaikille työpaikoille työterveydenhuolto, ja ennen kaikkea, jotta saataisiin juuri ennalta ehkäisevää työterveyshuoltoa entistä tehokkaammin, jotta voisimme ehkäistä monia kansansairauksia.

Ed. Ihamäki on puhunut voimakkaasti ennaltaehkäisyyn puolesta, ja tässä asiassa olen hänen kanssaan täsmälleen samaa mieltä. Sillä asialla voisimme saada paljon aikaan. Työterveyshuolto on se, missä moniin ihmisiin voisi vaikuttaa. Varsinkaan miehet eivät lääkäriin mene, mutta työterveyshuollossa omalla työpaikalla voisi ehkäisevään työhön saada alkua.

¹¹ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite on siinä mielessä huomion arvoinen, että joka tapauksessa fysikaalisen hoidon lisäksi hierontapalvelut ovat tuoneet hyvin monelle ihmiselle apua. Se merkitsee, ei vain kustannuksia, vaan myös merkittäviä kustannussäästöjä. Edellä ed. Stenius-Kaukonen mielestäni vertasi hyvin sitä, mitä merkitsee se, jos me edes jossain määrin saavuttaisimme säästöjä lääkekustannuksissa, mitä merkitsee se, jos me tällaisella tuella varmistaisimme sen, että ihmisten työkyky, työstä poissaolot vähenevät. Tätä taustaa vasten peilaten se todellinen lisäkustannus, mikä tästä mahdollisesti aiheutuisi, voi muodostua hyvinkin olemattomaksi, jos sitä tulee juuri ollenkaan. Minusta tämän näkökulman huomioon ottaminen asian jatkotarkastelussa on hyvinkin paikallaan.

¹² **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni ed. Matti Kankaan aloitteen sisältö sinänsä on hyvä, ja olisi mahtavaa, jos se voisi toteutua, mikäli meillä olisi varallisuutta se toteuttaa.

Monet klinikot toteavat niin fysiatrian puolella kuin myös ihan lääkärit tavallisessa työssään, että niska- ja hartiasseudun vaivat ovat usein tyypillisiä ahkerilla ihmisillä. Tässä voisikin ajatella jonkinlaista bonusajattelua ja sallia ainakin niille hierontaa, jotka pyrkivät hoitamaan vaivojaan, mikäli omatoiminen voimistelu ja muu sellainen ei tuota tulosta.

Mielestäni kun lakialoitetta käsitellään tulee myös muistaa, että työntekijän poissaolopäivän hinta on noin 2 000—4 000 markkaa. Lisäksi uudet tutkimukset ovat kertoneet, että juuri 25—44-vuotiaat naiset kokevat työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamisen hyvin vaikeana ja hel-

posti uupuvat tämän työtaakan alla. Siksi uskonkin, että mahdollisuus saada hierontaa niska- ja hartiaseutuun saattaisi olla työpanosta lisäävä ja myös sairauspoissaoloja vähentävä. Nämäkin seikat tulisi ottaa huomioon, kun asiaa käsitellään.

¹³ **Päivi Räsänen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä lisätä tähän keskusteluun sellaisen seikan, että mielestäni tässä samassa yhteydessä tulisi harkita myös sitä, että Kelan korvaus ulotettaisiin myös hierontaan fysikaalisen hoidon lisäksi, koska niska- ja hartiaseudun vaivoista eivät kärsi pelkästään työelämässä olevat ihmiset, vaan esimerkiksi opiskelijoilla ne ovat erittäin tavallisia tai vaikkapa pienten vauvojen imettävillä äideillä. Nämä henkilöt monesti joutuvat hierontapalvelut kustantamaan kokonaan omista varoistaan.

¹⁴ **Pentti Tiusanen /vas:** Puhemies! Todella siinänsähän 15 kertaa, mikä on tavallisin määrä tällaista manipulaatiota ilman konehoitoja, maksaa siis noin 1 500 markkaa bruttona, voi sanoa vähintään. Eli ihan pienestä rahanmenosta potilaallekaan ei ole kysymys. Sitä paitsi niska- ja kaula-rankavaivat, hartiaseudun vaivat, voivat projisoida monia muita vaivoja, alaselän vaivoja, ja sillä tavalla viestittää monista muistakin tilanteista. Myös se on aivan tyypillinen stressioire. Edelleenkin, jos se pääsee pahaksi ilman nimenomaan tällaista ennaltaehkäisyä, mihin täällä ed. Ihmäki ansiokkaasti viittasi, taikka manipulaatiota, mitä ed. Matti Kankaan aloite koskee, niin sen jälkeenpäin vaiva on hyvin hankala hoitaa ja siitä tulee hyvin helposti kroonistunut kipu, jota on todella vaikea laukaista. Nämähän ovat hyvin tyypillisiä tapauksia käytännön lääketieteessä.

Eräs asia: Kun ed. Stenius-Kaukonen ja samoin ed. Räsänen ottivat esille kelakorvauksen, niin tässä kohdenkin voidaan todeta, että monesti nämä vaivat johtavat tutkimuksiin, esimerkiksi kaularangan magneettitutkimukseen. Tästä magneettitutkimuksesta, sanokaamme, että se maksaa 4 800 markkaa brutto, käytännössä Kansaneläkelaitos korvaa noin 4 000 markkaa. Käytännössä sillä tavalla myös Kansaneläkelaitos maksaa ja yhteiskunta maksaa nämä hyvinkin kalliit tutkimuslaitteet tavallaan niiden omistajille.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8) Laki kansaneläkelain 20 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 40/2000 vp (Tuija Nurmi /kok)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Lapsen kannalta on hyvä asia, jos lapsen vanhempi voi jäädä hoitamaan lastaan kotiin. Toisaalta, kun toinen vanhemmista jää hoitamaan lastaan kotiin, hänen työpaikkansa vapautuu jonkun toisen käytettäväksi. Jotta vanhempia kannustettaisiin ottamaan hoitovastuuta lapsistaan ja jotta yhteiskuntaan saataisiin niin sanottua työnjakoa, olisi hyvä, että lasta kotiin hoitamaan jäävälle kertyisi hoitoajalta eläkettä. Tämän eläkkeen tulee kertyä kansaneläkkeen lisäksi.

Kahden työn, ansio- ja kotityön, yhteensovittaminen on monille raskasta. Kuitenkin lasten kasvatus ja hoito on niin tärkeää, että sitä pitäisi arvostaa myös silloin, kun sitä tehdään kotona. Siksi on tärkeää, että kotityöstä kertyy eläkettä. Se lisää myös perheen valinnanmahdollisuuksia.

Haluan myös korostaa sitä, että 54 vuotta lastenpsykiatrian parissa työskennellyt professori Terttu Arajärvi on sanonut: "Jos todella ajateltaisiin lasten etua, laskettaisiin myös hoitovapaa eläkettä kartuttaviksi vuosiksi. Lastenhoito, jos mikä, on yhteiskunnalle tärkeää työtä. Yhteiskunta voisi tehdä paljon myös osa-aikatyön suosimiseksi, jotta hoitopäivät lyhenisivät."

² **Inkeri Kerola /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Nurmen tekemä aloite on mielestäni erittäin asiallinen ja sen soisi tulevan todella kerrankin käsittelyyn. Näistä asioista on pitkään täällä eduskunnassa puhuttu minunkin läsnäoloaikani saati sitten ennen sitä varmaan vuosikaudet.

Asiat, minkä vuoksi tämä myös tulisi saattaa eteenpäin käsittelyyn, näkyvät mielestäni tämän päivän lasten käyttäytymisessä ja siinä, että vanhemmat yhä vähemmän ehtivät olla lastensa

kanssa vapaa-aikanaan, ja varsinkin silloin, kun lapset sairastavat, olisi erittäin tärkeää, että vanhemmilla tällainen kanssaolomahdollisuus olisi.

Toinen asia, mikä tämän yhteydessä tulisi ottaa käsittelyyn, on perheen verotusmalli, joka olisi vaihtoehtoinen vanhempien eläkejärjestelyn mahdollisuudelle. Nämä tulisi yhdessä tutkia ja näin tukea vanhempien kasvatusta.

³ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Erittäin kannatettavaa, että hallituspuolueen edustajana ed. Nurmi on tehnyt aloitteen tästä kotiäitien, kotityötä tekevän vanhemman, eläketurvan parantamisesta. Taannoin kysyin asiaa ministeri Perholtalta, ja vastaus kyllä antoi sellaisen kuvan, että hallituksella ei ole mitään toimia suunnitteilla tämän asian kuntoon saattamiseksi. Kuitenkin kysymys on erittäin merkityksellisestä asiasta. Tällä hetkellä me todella paljon puhumme lasten ja nuorten ongelmista. Jostain syystä on erittäin vaikea meidän Suomessa tunnistaa se, että merkittäviltä osilta on kysymys siitä, että lapsille ei ole sitä läsnäolevaa vanhempaa, joka antaa läheisyyttä, rakkautta ja tukea riittävästi alkukasvun vaiheessa. Tällä hetkellä esimerkiksi Irlannissa ja Englannissa jostain syystä, vaikka siellä päivähoitoasiat on hoidettu paljon huonommin, aivan toisella tavalla sydämellä on paneuduttu nyt tämän kotihoidon ja kotityön järjestämiseen. Tässä mielessä tämän eläkeasian ratkaiseminen on yksi konkreettinen esimerkki siitä, että me sivistysvaltiona todella arvostamme kotona tehtävää työtä.

⁴ **Päivi Räsänen /skl:** Arvoisa puhemies! Minä myös pidän ed. Nurmen aloitetta erittäin kannatettavana. Viime syksynä Väestöliiton tekemän kyselytutkimuksen mukaan yli 40 prosenttia päiväkotilasten vanhemmista kertoi, että he halusivat jäädä kotiin hoitamaan lasta, jos se vain taloudellisesti olisi mahdollista. Eläkeongelma on tietysti yksi ongelma, mutta toinen liittyy yhden elättäjän perheen kohtuuttomaan verotukseen, mikä voitaisiin jonkinlaisella perheverotusmallilla ratkaista. Toisaalta myös kotihoidon tuki on tällä hetkellä niin pieni, ettei se kaikilla perheillä mahdollista kotihoidon ratkaisua. Erityisen vaikeaan tilanteeseen ovat joutuneet sellaiset naiset, jotka ovat pitkään työskennelleet kotivanhempina ja avioeron jälkeen jääneet ilman puolison elättäjäyyttä ja taloudellista tukea.

Toinen vaihtoehto eläkeongelman ratkaisuksi voisi olla sellainen, joka ymmärtääkseni on käytössä Saksassa ja Englannissa, että kotivanhemmuusajalta jaetaan työssäkäyneen puolison eläkekertymä, joka turvaa jonkinlaisen eläkkeen ja toimeentulon mahdollisen avioeronkin jälkeen.

⁵ **Tuija Nurmi /kok:** Rouva puhemies! Muutama fakta äskeiseen puheenvuorooni vielä.

On totta, että verotukseen olisi saatava muutoksia, koska kokopäivätyö vanhemmille on tällä hetkellä taloudellinen pakko. Kun tätä keskustelua käydään kotiäidin ja koti-isän eläketurvas- ta, täytyy myös muistaa, että kunnallisessa päivähoidossa lapsen hoito per vuosi maksaa noin 40 000 markkaa. Täytyy myös muistaa, että jos työntekijä on poissa työstä, se on noin 2 000—4 000 markkaa per vuorokausi. Lisäksi olemme juuri saaneet kuulla tutkimuksista, joista toisten mukaan joka viides ja toisten mukaan joka kymmenes lapsi tarvitsee psykiatrista hoitoa. Kuten ed. Ihamäki aiemmin totesi, olemme juuri saaneet tämän vuoden budjettiin 70 miljoonaa markkaa lasten psykiatristen ongelmien hoitoon.

Kun kaikkia näitä asioita ajatellaan, täytyy muistaa niitä faktoja, jotka meillä on jo käytettävissä. Lapsi tarvitsee pysyvyyttä hoidossaan. Opettajat ovat jo nyt vedonneet kansanedustajiin, että meidän on politiikassamme tuettava perheitä lasten kasvatuksessa, jotta vanhemmat jaksavat suoriutua siitä tehtävästä, joka heillä on lasten kasvattajina. Nykyaikana vanhemmat eivät enää tähän pysty vastaamaan, koska on niin paljon yhteiskunnallisia ongelmia. Meidän on herättävä huomaamaan nämä ja toimittava niiden poistamiseksi.

⁶ **Timo Ihamäki /kok:** Arvoisa puhemies! Lapsen kannalta on tietysti hyvä asia, jos lapsen vanhempi voi jäädä hoitamaan lasta kotiin. Se on hyvä asia, jos se vain taloudellisesti on mahdollista. Ed. Räsänenhän esittikin, että verotuksen keinoin pitäisi voida asiaa helpottaa.

Minulla oli tarkoitus puuttua samaan asiaan, mihin ed. Räsänen puuttui. Kun kotiäiti hoitaa lapsiaan koko elämänsä kotona, se on toki tärkeää työtä, mutta jos hän yli 50-vuotiaana, kun lapset ovat lähteneet pesästä, eroaa miehestään ja mies menee uudestaan naimisiin ja sitten kuolee, perii uusi vaimo tämän eläkkeen. Tämä on melkoinen epäkohta. Tähänkin asiaan tulisi puuttua

vaikkapa Saksan-mallin mukaisesti, että jaetaan eläke kahtia.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

7 Päivi Räsänen /skl: Arvoisa puhemies! Jatkaisin vielä ed. Nurmen esiin ottamiin lasten psykiatriisiin ongelmiin sen verran, että Stakesissa on parhaillaan tekeillä tutkimus, josta saimme sosi-aali- ja terveysvaliokunnassa ennakkotietoja. Tässä tutkimuksessa selvitetään nimenomaan erilaisia taustatekijöitä valtavasti lisääntyneille lasten psykiatrisille ongelmille. Eräs seikka, joka siellä näkyy erittäin vahvasti, on äidin työuupumus. Ajattelen, että meidän tulisi kyllä nyt rohkeasti lähteä etsimään niitä keinoja, joilla perheet saisivat enemmän aikaa olla lastensa kanssa. Tämä on varmasti tärkeää niin äidin kuin isänkin kannalta ja ennen kaikkea lasten kannalta. Ed. Nurmen tekemä aloite on yksi hyvä askel siihen suuntaan, mutta toisaalta nämä perheet tarvitsevat taloudellista tukea jo sillä hetkellä, kun varsinainen työ tehdään kotona, eli parempaa koti-hoidon tukea tai jonkinlaista perheverotusmal-lia.

8 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa herra puhe-mies! Täällä on käyty keskustelua, jossa kiinnite-tään aivan oikeaan asiaan huomiota. Äidin koto-na tekemä työ, niin kotiäidin kuin yksinhuoltaja-äidin työ, on hyvin arvokasta yhteiskunnan kan-nalta ja kaipaisi ne parannukset, joita täällä on tuotu esille ja joihin halutaan kansaneläkelain asianomaisen pykälän muutoksella tähdätä. Täs-sä on nähtävissä myös tietty sijoitus nuorisoon. Pahoinvointi, syrjäytyminen, osaltaan rikolli-suus, josta tänä iltana on puhuttu pitkään, alkaa varhaislapsuudesta, elleivät siellä asiat ole hy-vin. Silloin pitäisi luoda myös niitä edellytyksiä, että kotona asiat voisivat olla parhaimmalla ta-valla. Tämän vuoksi nyt käydyt puheenvuorot tässä suhteessa mielestäni edesauttavat tuota ke-hitystä. Toivon, että asian käsittely voisi edetä tä-hän suuntaan.

9 Kyösti Karjula /kesk: Arvoisa puhemies! Olemme eduskunnassa keskustelleet lastenpsy-

kiatrian ongelmista, lasten mielenterveysongel-mista. Hallitus on varaamassa lisää määrärahoja näihin asioihin, mutta haluan sen vuoksi tähän vielä puuttua, että on jotenkin merkillepantavaa, että hyvin monissa asioissa me toimimme seura-usten hoitamisen osalta mutta itse syytekijöihin meidän on erittäin vaikea tarttua. Parhaillaan Tampereella on ollut lastenpsykiatrien neuvotte-lupäivät. Siellä on ollut paikalla yhdysvaltalai-nen luennoitsija, joka on minusta erittäin hyvin kiteyttänyt pienen lapsen tarpeen ja lähtökoh-dan. Pieni lapsi tarvitsee hellää hoivaa ja ihmis-suhteiden jatkuvuutta. Mitä todella merkitsee, kun luomme edellytykset kotona tapahtuvalle hoidolle? Luodaan edellytykset myös sille, että pienellä lapsella on myös tällainen turvallinen jatkuva ihmissuhde.

10 Tuija Nurmi /kok: Arvoisa puhemies! En käy nyt lukuja enkä teorioita ja tutkimuksia sitee-raamaan. Niitä me kaikki saamme ihan riittävästi tiedoksemme, mikäli niitä haluamme. Tässä aloitteessa on mielestäni keskeistä se, mitkä ovat meidän arvomme, mitkä ovat eduskunnan arvot ja mikä on poliittinen tahtomme. Nämä ovat hy-vin tärkeitä nyky-yhteiskunnassa, mitkä ovat ne arvot, joiden pohjalta toimimme, ja juuri tämä, mitä ed. Karjula sanoi, että on tärkeää pureutua ja paneutua syihin eikä oireisiin.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9) Laki arvonlisäverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 42/2000 vp (Päivi Räsänen /skl)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto eh-dottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokun-taan.

Keskustelu:

1 Päivi Räsänen /skl: Arvoisa puhemies! Aloit-teessani ehdotan muutettavaksi arvonlisäverola-kia siten, että käsityöryttäjien arvonlisäverotto-man toiminnan nykyinen 50 000 markan alaraja nostettaisiin 100 000 markaksi sekä käsityöyrit-täjän arvonlisäverolain alaisen toiminnan vero-

tus muutettaisiin nykyisen 22 prosentin sijasta 8 prosentiksi.

Arvonlisäveron alentaminen erällä palvelualoilla on ollut voimakkaan keskustelun kohteena viime vuosina. Valitettavasti hallitus on melko nihkeästi suhtautunut yrityksiin parantaa näiden alojen työllisyyttä arvonlisäveroa alentamalla tai edes alentamista kokeilemalla. Euroopan unionin piirissä suhtautuminen palvelualojen arvonlisäverotuksen alennuksiin onkin ollut huomattavasti kannustavampaa.

Suomessa on laadukasta käsityöperinnettä, joka uhkaa hävitä työn kannattamattomuuden takia. Käsityöryhtäjä joutuu maksamaan työstään 22 prosentin arvonlisäveron. Tarvikehankintaan käsityöryhtäjä voi vähentää arvonlisäveron, mutta valmiin tuotteen hinnasta tarvikehankinnat muodostavat vain pienen osan. Suurin osa valmiin tuotteen arvosta tulee itse työstä. Arvonlisäverolain 46 §:n mukaan tekijä saa myydä taide-esineitä arvonlisäverovapaasti. Ajattelen, että käsityöryhtäjien valmistamat tuotteet pitäisi josain mielessä voida rinnastaa taide-esineisiin, vaikka ne ovatkin käyttöön tarkoitettuja. Arvonlisäverottoman toiminnan alaraja on 50 000 markkaa, mikä rajaa käsityöläisen ammatin harjoittamisen lähinnä harrastusluonteiseksi. Arvonlisävero tekee usein käsityöläisen työn taloudellisesti kannattamattomaksi.

Käsityöryhtäjien ammattikunta on naisvaltainen ja niin pieni, ettei verotulojen vähentymisellä olisi valtiontaloudelle juurikaan merkitystä. Lakimuutoksella tuettaisiin itse itsensä työllistämistä ja yrittäjyyttä sekä käsityöperinteen ja siten myös kansallisen kulttuurin säilymistä maassamme.

2 Pekka Kuosmanen /kok: Arvoisa herra puhemies! Ed. Räsänen on tehnyt hyvän lakialoitteen arvonlisäveron muuttamisesta pk-sektorin yrittäjille. Hallitusohjelmassahan on erityinen Yrittäjyys-hanke, ja siinä minun käsittääkseni arvonlisäveron alaraja tullaan nostamaan 200 000 markkaan 50 000 markasta, eli sikäli tämä asia korjaantuu jo muutenkin.

3 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa herra puhemies! Ed. Räsänen on todella tehnyt kannatettavan ja hyvän aloitteen ja osoittanut syvää asiaan paneutumista. Asia on kaikin tavoin niin kuin hän on halunnut tuoda esille, ja lämpimästi kannatan ja toivon asian jatkokäsittelyn etenevän hä-

nen esittämälläan ja kansanedustaja Kuosmanen kannattamalla tavalla.

Todellakin arvonlisävero on tarpeeton lisä, joka tekee lopputuotteista niin kalliita, että niiden kysyntä on vähäistä, ja tämä haittaa käsityöryhtäjyyttä ja vaikuttaa kielteisesti sinänsä ansiokkaan, hyödyllisen ja tarpeellisen elinkeinon kehittymiseen. Toivon, että arvonlisäveroon voitaisiin tässä suhteessa saada helpotus, jotta käsityöryhtäminen olisi mielekästä ja hienot taidot, ennen muuta naisryhtäjyyden mutta osaltaan myös miesten taidot voisivat tulla esille ja päästä kuluttajien ja suuren yleisön, myös turistien käyttöön.

4 Unto Valpas /vas: Arvoisa puhemies! Aloite arvonlisäveron alentamisesta on periaatteessa hyvä, niin kuin tuli monessakin puheenvuorossa esille, mutta aivan kuten ed. Kuosmanen totesi, muutkin pienyrittäjät varmasti tarvitsisivat arvonlisäveron alentamista. Kun tällainen asia on nyt hallitusohjelmassa, täytyy vain toivoa, että asia hoidetaan kuntoon ja saadaan arvonlisäveron alennus koskemaan laajemminkin pienyrittäjäisyyttä.

5 Päivi Räsänen /skl: Arvoisa puhemies! Toivon todellakin lämpimästi menestystä tälle hallitusohjelman hankkeelle yrittäjyyden suhteen. Jos arvonlisäverottoman tulon alaraja nostetaan 200 000 markkaan, se todellakin ratkaisee ongelman monen palvelualan kohdalla. Tällä hetkellä vain ei positiivista konkreettista kehitystä ole vielä tapahtunut, mutta olen todella iloinen, jos ed. Kuosmanen ja muutkin läsnä olevat edustajat saavat tällaista hanketta edistettyä.

6 Timo Ihamäki /kok: Arvoisa puhemies! Kannatan aloitetta, mutta näyttää todella siltä, että arvonlisäverottoman toiminnan alaraja nousee hallitusohjelman mukaisesti ja esitys tulee sitten aikanaan tänne, mutta tämä aloite on sinänsä saman suuntainen ja varmasti kannatettava.

Noin yleisesti, en tiedä, sopiiko se nyt ed. Räsänen aloitteen kohdalla, mutta kun tämän illan keskustelua ja aloitteita tarkastelee, voi todeta, että me teemme täällä kovasti hyvää tarkoittavia aloitteita. Yksittäinen aloite ei sinänsä johda kovin suuriin kustannuksiin, mutta yhdessä ne voivat tehdä suuriakin kustannuslovia. Kokonaisuutta ei aina tulla ajatelleeksi, kun yksittäinen aloite tehdään.

Tänään oli ainoastaan yksi mielenkiintoinen aloite. Se oli ed. Komin heijastinaloite. Se ei maksa paljon mitään ainakaan siihen nähden, miten paljon se voi kohentaa liikenneturvallisuutta.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys laiksi kuntalain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 1/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 9/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

11) Hallituksen esitys laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 18/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 7/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 20.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
